

Nastava glazbene kulture u primarnom obrazovanju u nordijskim zemljama i Republici Hrvatskoj

Andal, Katarina-Dina

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:036053>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-09**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

Katarina-Dina Anđal

**NASTAVA GLAZBENE KULTURE U PRIMARNOM
OBRAZOVANJU U NORDIJSKIM ZEMLJAMA I REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Petrinja, rujan 2021.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

Katarina-Dina Anđal

**NASTAVA GLAZBENE KULTURE U PRIMARNOM
OBRAZOVANJU U NORDIJSKIM ZEMLJAMA I REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Diplomski rad

**Mentor rada:
doc. dr. sc. Jelena Blašković**

Petrinja, rujan 2021.

SAŽETAK

Nastava glazbene kulture je obavezan nastavni predmet u primarnom obrazovanju u svim zemljama Europe. Cilj ovoga rada je prikazati i napraviti usporedbu nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju u nordijskim zemljama (Norveška, Švedska, Finska, Danska i Island) i Republici Hrvatskoj. U ovome radu će se prikazati i usporediti: kako je osmišljen sustav primarnog obrazovanja, je li predmet glazbene kulture samostalan ili u okviru nekog područja, kolika je propisana godišnja satnica glazbene kulture, koji tipovi učitelja izvode nastavu glazbene kulture, koja su nastavna područja prisutna u kurikulumu glazbene kulture, koliko traje studij za učitelja primarnog obrazovanja te koliko je ECTS bodova namijenjeno glazbenim predmetima na učiteljskom studiju. Utvrdilo se da se nastava glazbene kulture u većini zemalja izvodi kao samostalan predmet, da neke zemlje imaju propisanu godišnju satnicu dok ostale zemlje imaju mogućnost samostalno organizirati satnicu nastave glazbene kulture te da je u nastavi glazbene kulture zastupljen tzv. „kombinirani model” u kojem su podjednako prisutna sva područja u nastavi. Nastavu glazbene kulture izvode tri tipova učitelja: učitelji primarnog obrazovanja koji izvode nastavu iz većina predmeta, učitelji primarnog obrazovanja sa specijalizacijom u području glazbene kulture i predmetni učitelji glazbene kulture. Analizirajući studijske programe za učitelja primarnog obrazovanja, zaključuje se da završetkom studija učitelji u Hrvatskoj i Finskoj stječu glazbeno obrazovanje koje bi trebalo biti dostatno za izvođenje nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju, ali oni se često osjećaju nedovoljno osposobljenima. No, u nordijskim zemljama, budući učitelji imaju mogućnost završiti specijalizaciju u području glazbe te tako biti bolje kvalificirani u poučavanju nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju. Dodatno obrazovanje u području glazbe daje budućem učitelju više samopouzdanja i jače glazbene vještine u izvođenju nastave glazbene kulture novim generacijama.

Ključne riječi: *glazbeno obrazovanje učitelja, nastava glazbene kulture, primarno obrazovanje, učitelji glazbene kulture*

SUMMARY

MUSIC TEACHING IN PRIMARY EDUCATION IN THE NORDIC COUNTRIES AND THE REPUBLIC OF CROATIA

Music teaching is a compulsory subject in primary education in all European countries. The aim of this paper is to present and compare music teaching in primary education in the Nordic countries (Norway, Sweden, Finland, Denmark and Iceland) and the Republic of Croatia. This paper will present and compare: how the primary education system is designed, whether the subject of music is independent or within an area, what is the prescribed annual music schedule, which types of teachers teach music, which teaching areas are present in the music curriculum, how long the study for a primary education teacher lasts and how many ECTS credits are intended for music subjects in the teacher's study. It was found that music teaching in most countries is conducted as an independent subject, that some countries have a prescribed annual schedule while other countries have the opportunity to independently organize a music lesson and that in music teaching is represented by the so-called „combined model” in which all areas of teaching are equally present. Music is taught by three types of teachers: primary education teachers who teach in most subjects, primary education teachers with a specialization in music and subject music teachers. Analyzing the study programs for primary school teachers, it is concluded that upon completion of studies, teachers in Croatia and Finland acquire music education that should be sufficient to teach music in primary education, but they often feel insufficiently trained. However, in the Nordic countries, future teachers have the opportunity to complete a specialization in the field of music and thus be better qualified in teaching music teaching in primary education. Additional education in the field of music gives the future teacher more self-confidence and stronger musical skills in teaching music to new generations.

Key words: *music teachers, music teaching, primary education, teacher education in music*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OBRAZOVNI SUSTAV I PRIMARNO OBRAZOVANJE	2
3. PRIMARNO OBRAZOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ	4
4. PRIMARNO OBRAZOVANJE U NORDIJSKIM ZEMLJAMA	5
4.1. <i>Norveška</i>	5
4.2. <i>Švedska</i>	7
4.3. <i>Finska</i>	8
4.4. <i>Danska</i>	10
4.5. <i>Island</i>	12
5. NASTAVA GLAZBENE KULTURE U PRIMARNOM OBRAZOVANJU U REPUBLICI HRVATSKOJ	14
6. NASTAVA GLAZBENE KULTURE U PRIMARNOM OBRAZOVANJU U NORDIJSKIM ZEMLJAMA	18
6.1. <i>Norveška</i>	18
6.2. <i>Švedska</i>	20
6.3. <i>Finska</i>	24
6.4. <i>Danska</i>	27
6.5. <i>Island</i>	30
7. GLAZBENO OBRAZOVANJE UČITELJA PRIMARNOG OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	32
8. GLAZBENO OBRAZOVANJE UČITELJA PRIMARNOG OBRAZOVANJA U NORDIJSKIM ZEMLJAMA	34
8.1. <i>Norveška</i>	34
8.2. <i>Švedska</i>	35
8.3. <i>Finska</i>	37
8.4. <i>Danska</i>	38
8.5. <i>Island</i>	40

9. USPOREDBA NORDIJSKIH ZEMALJA I REPUBLIKE HRVATSKE.....	42
10. ZAKLJUČAK.....	45
11. LITERATURA	46

1. UVOD

Glazba je svuda oko nas i životna svakodnevnicica bez nje postala je potpuno nezamisliva. Ona postoji u svim kulturama ovog svijeta te je, uz druge umjetnosti (književnost, likovni i film), važna za skladan, cjelovit i kvalitetan napredak svakoga ljudskog bića. Pozitivni utjecaj glazbe na ljude je prepoznao i obrazovni sustav te je zaključio da bi uvođenjem glazbe u odgojno-obrazovni proces učenici mogli upoznati i doživjeti glazbu te usvojiti osnovne elemente glazbe i glazbene pismenosti (*Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*, 2019). Upravo je poučavanje glazbe u primarnom obrazovanju izvrsno razdoblje za snažno razvijanje pozitivnih emocija te osjećaja pripadnosti i zajedništva u kojem će učenici cijeniti i biti znatiželjni u vezi s glazbom i njezinom raznolikošću (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2006). Nastava glazbe u primarnom obrazovanju je obavezan nastavni predmet u svim zemljama Europe te je ona kao takva sastavni dio kurikuluma. Današnji kurikulumi za predmet glazbe daju okviran vodič i smjernice kako poučavati nastavu glazbe u razredu, no učitelji imaju slobodu samostalno osmišljavati jedan dio svoje nastave, pritom trebaju uzeti u obzir mogućnosti i želje učenika. U nekim zemljama Europe je na državnoj razini određen točan broj godišnjih sati obavezne nastave glazbe, dok neke zemlje daju mogućnost da škole samostalno odluče koliko će sati dodijeliti predmetu glazbe (Šulentić Begić i Begić, 2014). Kako bi učitelji čim bolje i kvalitetnije poučavali nastavu glazbe, oni moraju biti kompetentni u tom području. Za to postoje razni studiji u kojem se budući učitelji mogu specijalizirati za poučavanje glazbe u primarnom obrazovanju. Pojačano obrazovanje u području glazbe je važan čimbenik za učitelja primarnog obrazovanja u izvođenju nastave glazbe jer upravo u tom razdoblju učenici najbolje razvijaju svoju kreativnost te oni uče stvarati i izražavati se uz glazbu.

Jedan dio Europe koji slovi kao jedan od boljih odgojno-obrazovnih sustava su *nordijske zemlje*¹ pa je tako jedan i od boljih u provođenju nastave glazbe. Stoga je cilj ovoga rada prikazati i napraviti usporedbu nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju u nordijskim zemljama i Republici Hrvatskoj. U prvome dijelu rada će se opisati kako izgleda sustav primarnog obrazovanja, sljedeće će se opisati najnoviji kurikulumi predmeta glazbe, iduće će se opisati gdje se obrazuju učitelji u području glazbe te koje glazbene predmete moraju odslušati na studiju za učitelja primarnog obrazovanja i u posljednjem dijelu rada će se iz svega prethodnog prikazati slikovita usporedba nordijskih zemalja i Republike Hrvatske.

¹ Prema udžbeniku iz geografije za sedmi razred osnovne škole, nordijske države su države Skandinavskog poluotoka (Norveška, Švedska i Finska) te Danska i Island (Orešić i ostali, 2020).

2. OBRAZOVNI SUSTAV I PRIMARNO OBRAZOVANJE

Obrazovanje se definira kao “organizirani pedagoški proces stjecanja znanja i razvijanja spoznaje” (Hrvatska enciklopedija, b.g., para. 1). Također, obrazovanje je osnova svakoga društvenog razvitka. Budući da se obrazovni sustav bitno razlikuje u određenim državama svijeta, neophodna je jedinstvena struktura obrazovanja koja će biti prepoznata i priznata na međunarodnoj razini. Stoga je “kao instrument za prikupljanje i prikazivanje statističkih podataka o obrazovanju unutar pojedinih zemalja i na međunarodnoj razini UNESCO uveo *Međunarodnu standardnu klasifikaciju obrazovanja (International Standard Classification of Education – ISCED)*” (*Metodologija nacionalne standardne klasifikacije obrazovanja*, 2001, str. 3).

Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja (u daljnjem tekstu: ISCED) pripada *Međunarodnoj obitelji gospodarskih i društvenih klasifikacija Ujedinjenih naroda* koje se primjenjuju u statistici širom svijeta u svrhu sastavljanja, prikupljanja i analiziranja međunarodno usporedivih podataka. ISCED je referentna klasifikacija za organiziranje obrazovnih programa i sličnih kvalifikacija prema obrazovnim razinama i područjima. ISCED je proizvod međunarodnog sporazuma i službeno ga je usvojila Generalna konferencija država članica UNESCO-a na 36. zasjedanju u studenom 2011. godine. ISCED je osmišljen da služi kao okvir za klasifikaciju obrazovnih aktivnosti koje su definirane u programima i proizašlim kvalifikacijama u međunarodno dogovorene kategorije. Informacije prikupljene prema ISCED-u mogu se koristiti za prikupljanje statističkih podataka o mnogim različitim aspektima obrazovanja interesa za kreatore politike i druge korisnike međunarodnih obrazovnih statistika (UNESCO Institute for Statistics², 2012).

Nakon brojnih rasprava s međunarodnim organizacijama, ISCED 2011. predstavlja izmjenu razina klasifikacije obrazovanja koje su ranije bile utvrđene ISCED-om iz 1997. godine. Uspoređujući s ISCED-om 1997., koja je tada imala sedam razina obrazovanja, ISCED 2011. ima sada devet razina obrazovanja, što znači da su se dodale dvije nove razine. Razlike su samo za visoko obrazovanje koje je pobliže objašnjeno u ISCED-u 2011 (Eurostat Statistics Explained³, b.g.). Prema ISCED-u 2011., razine obrazovanja su:

- ISCED razina 0 – Predškolsko obrazovanje
- ISCED razina 1 – Osnovnoškolsko obrazovanje

² Prijevod s engleskog (eng.) na hrvatski (hrv.) jezik: UNESCO-ov institut za statistiku.

³ Prijevod s eng. na hrv.: Objašnjena statistika Eurostata.

- ISCED razina 2 – Niže srednjoškolsko obrazovanje
- ISCED razina 3 – Više srednjoškolsko obrazovanje
- ISCED razina 4 – Poslijesrednjoškolsko više obrazovanje
- ISCED razina 5 – Kratki programi studija u visokoškolskom obrazovanju
- ISCED razina 6 – Razina prvostupnika ili odgovarajuća razina
- ISCED razina 7 – Razina magistra ili odgovarajuća razina
- ISCED razina 8 – Razina doktora ili odgovarajuća razina (str. 11–12)⁴

Nakon što su na razini ISCED 0 (predškolsko obrazovanje) odgojitelji kod djece razvili neke vještine potrebne za akademsku spremnost, pripremaju ih za upis u osnovnoškolsko (primarno) obrazovanje. Prema *Strukturi europskih obrazovnih sustava* (2019), programi na razini ISCED 1 ili osnovnoškolskoga obrazovanja najčešće su osmišljeni kako bi se učenicima omogućilo usvajanje osnovnih vještina vezanih uz čitanje, pisanje i računanje te se na taj način stvorile čvrste osnove za učenje i razumijevanje temeljnih područja znanja te za osobni i društveni razvoj kao priprema za niže srednjoškolsko obrazovanje.

Obrazovne aktivnosti na razini ISCED 1 (posebno u nižim razredima) često se organiziraju oko cjelina, projekata ili širokih područja učenja, često s integriranim pristupom, umjesto davanja zadataka iz određenih predmeta. Najčešće postoji jedan glavni učitelj odgovoran za skupinu učenika i njegov je zadatak da organizira proces učenja. No, razred može imati više učitelja, posebice za određene nastavne predmete ili nastavne jedinice (UNESCO Institute for Statistics, 2012).

Prema *Strukturi europskih obrazovnih sustava* (2019), na razini ISCED 1 je najčešće dobna granica jedini preduvjet za upis u prvi razred. Uobičajena ili zakonom propisana dob za upis najčešće je između pet i sedam godina života djeteta. Ova razina obrazovanja, koja je u svim zemljama obavezna, odnosi se na prvih četiri do sedam godina školovanja. Osnovnoškolsko obrazovanje najčešće traje između 10 i 12 godina. Po završetku programa osnovnoškolskoga obrazovanja učenici nastavljaju svoje obrazovanje na razini ISCED 2 (niže srednjoškolsko obrazovanje) (UNESCO Institute for Statistics, 2012).

⁴ *Struktura europskih obrazovnih sustava 2019./2020.: Shematski dijagrami.* (2019). Europska komisija (EACEA) Eurydice. Eurydice – Činjenice i brojke. Luxembourg – Ured za publikacije Europske unije. Dostupno na: https://www.eurydice.hr/cms_files/publications/hr-educational-structures-2019-20-final.pdf. (1.07.2021.)

3. PRIMARNO OBRAZOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Osnovno obrazovanje u Republici Hrvatskoj traje osam godina te se ono odvija unutar jedne strukture, tj. ne postoji podjela na osnovnoškolsko (primarno) i niže srednjoškolsko (sekundarno) obrazovanje. Prema *Osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju* (b.g.), sva djeca koja žive u Hrvatskoj imaju pravo na besplatno osnovno obrazovanje pod jednakim uvjetima. Osnovno obrazovanje započinje upisom u prvi razred osnovne škole i obavezno je za svu djecu, u pravilu, od šeste do petnaeste godine života. Prijevremeni upis odobrit će se djetetu ako psihološkim ili medicinskim testovima dokazuje spremnost za upis u prvi razred osnovne škole. Djeca se također mogu istovremeno obrazovati u obliku osnovnoga umjetničkog obrazovanja: plesno i/ili glazbeno.

Prema *Ustroju osnovnoškolskih programa* (b.g.) u Republici Hrvatskoj, odgojno-obrazovni rad u osnovnoj školi u pravilu je organiziran kao razredna nastava za učenike od prvoga do četvrtog razreda u kojem jedan učitelj podučava sve predmete uz pomoć nastavnih učitelja za kompetentne predmete (npr. glazbena kultura u četvrtom razredu, engleski jezik, informatika) i kao predmetna nastava za učenike od petoga do osmog razreda u kojem podučavaju predmetni učitelji specijalizirani za pojedini predmet (npr. hrvatski jezik, povijest).

S obzirom da sva djeca koja imaju prebivalište u Hrvatskoj imaju pravo na osnovno obrazovanje, svaka škola je obavezna osigurati besplatan prijevoz učenicima razredne nastave (od prvoga do četvrtog razreda) koji imaju mjesto stanovanja udaljenu od svoje škole najmanje tri kilometra, a učenicima predmetne nastave (od petoga do osmog razreda) koji imaju mjesto stanovanja udaljenu od svoje škole najmanje pet kilometara (*Hrvatska: Ustroj osnovnoškolskih programa*, b.g.).

Prema *Ustroju osnovnoškolskih programa* (b.g.) u Republici Hrvatskoj, školska godina počinje početkom rujna, a završava krajem kolovoza i u jednoj nastavnoj godini ima dva polugodišta. Osnovne škole su otvorene pet radnih dana u tjednu. U jednoj školskoj godini učenici imaju zimske, proljetne i ljetne praznike. Odgojno-obrazovni rad u osnovnoj školi sastoji od najmanje 175 nastavnih dana, tj. od 35 nastavnih tjedana. Ministarstvo znanosti i obrazovanja odlukom propisuje početak i završetak nastave, broj radnih dana i praznike učenika za svaku nadolazeću školsku godinu.

Odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi ostvaruje se na temelju nacionalnih kurikuluma, predmetnih kurikuluma i školskog kurikuluma. Školski kurikulum izrađuje se u suradnji s djelatnicima škole, učenicima, roditeljima i lokalnom zajednicom. Odgojno-obrazovna

djelatnost u osnovnoj školi temelji se na samostalnosti planiranja i organizacije te slobodi pedagoškoga i metodičkog rada u skladu s nacionalnim kurikulumom, predmetnim kurikulumom i državnim pedagoškim standardima (*Hrvatska: Poučavanje i učenje u osnovnoj školi*, b.g.).

Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006) sadrži obvezne i izborne predmete, posebne programe klasičnih jezika i ostale oblike neposrednoga odgojno-obrazovnog rada. Obvezni predmeti za sve učenike su: hrvatski jezik, likovna kultura, glazbena kultura, strani jezik (engleski, njemački, francuski i talijanski jezik), matematika, priroda i društvo, priroda, biologija, kemija, fizika, povijest, geografija, tehnička kultura i tjelesna i zdravstvena kultura. Izborni predmeti su: vjeronauk, strani jezik (engleski, njemački, francuski i talijanski jezik) te ostali izborni predmeti (informatika). Ostali oblici neposrednoga odgojno-obrazovnog rada su dopunska i dodatna nastava, izvannastavne aktivnosti te sat razrednoga odjela. Pod posebne programe klasičnih jezika spadaju latinski jezik i grčki jezik.

4. PRIMARNO OBRAZOVANJE U NORDIJSKIM ZEMLJAMA

4.1. Norveška

Od 1997. godine norveški učenici započinju osnovnoškolsko (primarno) obrazovanje s navršениh šest godina života. Prema norveškom *Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education)*⁵ (b.g.) obvezno obrazovanje obuhvaća deset godina i sastoji se od dva stupnja: osnovne škole (od prvoga do sedmog razreda) i niže srednje škole (od osmoga do desetoga razreda). Ako dijete iznimno pođe u školu u dobi od pet ili sedam godina, odluku donose općinske vlasti na temelju pristanka roditelja i stručne procjene. Prema norveškom *Organisation of Single Structure Education*⁶ (b.g.) u javnim ustanovama je osigurano besplatno obavezno obrazovanje (od prvoga do desetog razreda), a školski materijal je u potpunosti besplatan. Naknade se naplaćuju u privatnim školama koje obično dobivaju iz javnih sredstva (približno 85% ukupnih troškova).

Program učitelja razredne nastave je uobičajen i nastava se uglavnom organizira zajedno kroz obavezno školovanje. Dapače, uobičajeno je i prihvatljivo da učenik ima istoga osnovnoškolskog učitelja tijekom prve tri godine školovanja, a mnogi imaju i istoga

⁵ Prijevod s eng. na hrv.: *Jedinstvena struktura obrazovanja (integrirano osnovnoškolsko i niže srednjoškolsko obrazovanje)*.

⁶ Prijevod s eng. na hrv.: *Organizacija jedinstvene strukture obrazovanja*.

osnovnoškolskog učitelja tijekom prvih šest godina (*Norway: Preprimary & Primary Education*⁷ b.g.). Zanimljiva je činjenica da većina škola dodjeljuje dva učitelja u jednom razredu, umjesto da stvaraju manje razrede (*The Norwegian Education Mirror*⁸, 2019).

Opće je pravilo da učenici pohađaju državnu školu koja je najbliža mjestu u kojem žive ili školu koja je predviđena za područje u kojem žive. Na zahtjev, učenik može biti primljen u drugu školu ako ima slobodnih mjesta. Prema norveškom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) u ruralnim općinama djeca koja žive daleko od svojih škola svakodnevno putuju do svojih škola besplatnim autobusnim linijama. Uz obalu djeca brodom odlaze s udaljenih otoka do škola na većim otocima ili na kopnu. Udaljena područja mogu imati lokalne škole koje su namijenjene samo najmlađoj djeci od prvoga do četvrtog razreda.

Prema norveškom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) školska godina osnovnoškolskoga i nižeg srednjoškolskog obrazovanja sastoji se od 38 radnih tjedana (190 dana) za učenike i 39 radnih tjedana za učitelje/nastavnike. Školski tjedan traje pet dana, a jedan školski sat traje od 45 do 60 minuta. Školska godina započinje sredinom ili krajem kolovoza i završava otprilike sredinom lipnja. Tijekom školske godine obično postoje četiri kratka odmora: jedan tjedan krajem rujna ili listopada, dva tjedna u vrijeme božićnih blagdana, jedan tjedan u veljači i tjedan i pol u vrijeme uskršnjih blagdana. Ljetni odmor traje oko osam tjedana.

Norveški nacionalni kurikulum sastoji se od: temeljnog kurikulumu, okvira kvalitete, predmetnog kurikulumu i okvira koji regulira raspodjelu razdoblja i predmeta. Temeljni kurikulum produbljuje uvažavanje osnovnih vrijednosti i pogleda na čovječanstvo. Okvir kvalitete pojašnjava odgovornost vlasnika škola za svestrano obrazovanje u skladu s utvrđenim propisima i smjernicama te prilagođenim lokalnim i individualnim potrebama i kvalifikacijama. Predmetni kurikulumi sadrže jasne ciljeve kompetencija za određene razrede (*Norway: Teaching and Learning in Single Structure Education*⁹, b.g.).

Nacionalni kurikulum za osnovnoškolsko obrazovanje sadrži sljedeće zajedničke nastavne predmete za sve učenike: materinski jezik (norveški ili laponski), matematika, prirodoslovne znanosti, kršćansko znanje (vjerski i etički odgoj), engleski jezik (obvezni strani jezik od prvog razreda), društvene znanosti, umjetnost i obrt, glazba, hrana i zdravlje, tjelesna i zdravstvena kultura te izborni predmeti (*Fag- og timefordeling og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet*¹⁰,

⁷ Prijevod s eng. na hrv.: *Norveška: predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje.*

⁸ Prijevod s norveškog (nor.) na hrv.: *Ogledalo norveškog obrazovanja.*

⁹ Prijevod s eng. na hrv.: *Norveška: Nastava i učenje u jedinstvenoj strukturi obrazovanja.*

¹⁰ Prijevod s nor. na hrv.: *Raspodjela predmeta i sati te struktura ponude za Promicanje znanja.*

2021). Za svaki obvezni nastavni predmet predviđena je određena satnica za čitavo osnovnoškolsko obrazovanje, što znači da svaka škola ima mogućnost samostalno odlučiti kako će rasporediti satnicu za svaki predmet.

4.2. Švedska

Švedsko obavezno obrazovanje ima jedinstvenu strukturu koja odgovara osnovnoškolskom i nižem srednjoškolskom obrazovanju i obavezno je za svu djecu u dobi od 7 do 16 godina. Djeca i mladi imaju pravo na obrazovanje u nacionalnom školskom sustavu. Iako većina djece kreće u školu u godini u kojoj navršavaju sedam godina, početak obveznog školovanja fleksibilan je i početna dob može varirati od šest do osam godina prema želji roditelja ili skrbnika, a konačnu odluku donosi ravnatelj škole. Prema švedskom *Organisation of the Education System and of its Structure*¹¹ (b.g.) škole se na obveznoj razini financiraju općinskim potporama iz matičnih općina učenika i državnim potporama, tj. dodjeljuju se potpore i to besplatno, a to također uključuje školsku prehranu, alate i opremu i prijevoz po potrebi.

Obrazovanje do šestog razreda provodi učitelj razredne nastave, u pravilu od prvoga do trećeg razreda to je jedan učitelj, a od četvrtog razreda je drugi učitelj. Učitelji od prvoga do trećeg razreda su osposobljeni za podučavanje gotovo svih nastavnih predmeta, dok je naglasak o znanju iz četiri nastavna predmeta za učitelje osnovnog obrazovanja koji su specijalizirali za nastavu od četvrtoga do šestog razreda. Od sedmoga do devetog razreda nastavu vodi nekoliko predmetnih učitelja, od kojih je svaki obično specijaliziran za dva ili tri nastavna predmeta (Sjöberg, 2019).

Bez obzira na mjesto stanovanja, sva djeca i mladi u Švedskoj moraju imati jednak pristup javnom obrazovnom sustavu. U svih 290 općina postoje škole koje pružaju obvezno obrazovanje. Obično se djeca smještaju u školu koja je najbliža njihovom domu. Međutim, roditelji mogu odabrati drugu školu, općinsku ili neovisno organiziranu školu uz potporu. Udaljenost od kuće do škole uvelike varira između općina i unutar njih. Prema švedskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) općina mora osigurati svakodnevni prijevoz ako se obvezno školsko obrazovanje ne može provesti na određenoj udaljenosti od mjesta na kojem dijete živi ili zbog prometnih uvjeta ili drugih okolnosti.

¹¹ Prijevod s eng. na hrv.: *Organizacija obrazovnog sustava i njegova struktura.*

Prema švedskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) za obveznu školu školska godina započinje krajem kolovoza, a završava u lipnju. Školski tjedan se sastoji od pet radnih dana (od ponedjeljka do petka), dok jedan školski sat traje 60 minuta. Školska godina je podijeljena u dva termina, proljetni i jesenski, s najmanje 178 školskih dana i najmanje 12 dana praznika. Jednotjedni praznici događaju se tijekom jeseni i u proljeće, a obično postoje dva praznika svaki po tjedan dana u proljetnom terminu, zimski sportski praznici u veljači ili ožujku i uskršnji praznici. Ljetni praznici traju oko mjesec dana.

Kurikulumi za obaveznu školu utvrđuju ciljeve i opća načela. Cilj je odrediti smjer rada škole, a time i željeni razvoj kvalitete. Programi su pisani od strane Švedske nacionalne agencije za obrazovanje, a o njima odlučuje vlada. Programi daju svakom predmetu opću orijentaciju i prirodu te utvrđuju ciljeve kojima se želi ostvariti u tom predmetu i ciljeve koje treba postići u određenoj godini obrazovanja. Ne postoje propisi o nastavnim metodama niti o tome koje vrste pedagoških alata koristiti (*Sweden: Teaching and Learning in Single Structure Education*¹², b.g.).

U devet godina obavezne škole svi učenici imaju zajamčen minimalan broj nastavnih sati za predmete i predmetne skupine. Svi učenici proučavaju: švedski jezik, umjetnost, obrt, engleski jezik, državno gospodarstvo, matematika, glazba, tjelesni odgoj i zdravlje, geografija, povijest, religija, društveni studiji, biologija, kemija, tehnologija, fizika i još jedan strani jezik. Mogućnosti učenika omogućavaju produbljivanje i proširivanje znanja iz jednog ili više nastavnih predmeta. Od ukupnoga zajamčenog broja sati (6785), 600 sati može se koristiti za školske mogućnosti. Škola može odlučiti koristiti sate iz svih predmeta u obaveznoj školi kako bi razvila svoj vlastiti profil, a ti profili usredotočeni su na glazbu, kulturu, sport, znanost i jezike (*Sweden: Teaching and Learning in Single Structure Education*, b.g.).

4.3. Finska

U Finskoj, osnovno obrazovanje se odvija u jedinstvenoj strukturi, tj. nije podijeljeno na osnovnoškolsko i niže srednjoškolsko obrazovanje. Prema finskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) osnovno obrazovanje podijeljeno je u razrede i organizira se kao razredna nastava od prvoga do šestog razreda i kao predmetna nastava od sedmoga do devetog razreda. Osnovno obrazovanje započinje u godini kada dijete navršava sedam godina i traje devet godina. Svako dijete s prebivalištem u Finskoj ima pravo na besplatno osnovno

¹² Prijevod s eng. na hrv.: *Švedska: Nastava i učenje u jedinstvenoj strukturi obrazovanja*.

obrazovanje, stoga je dob jedini preduvjet za upis u prvi razred. Dijete ima pravo započeti osnovno obrazovanje godinu dana ranije, ako je njegova spremnost za pohađanje škole dokazana psihološkim ili medicinskim testovima.

Tijekom prvih šest godina osnovnog obrazovanja, nastavu obično predaje isti učitelj razredne nastave iz različitih nastavnih predmeta, uz pripomoć učitelja koji su osposobljeni za poučavanje nekih nastavnih predmeta (npr. glazbeni i tjelesni odgoj), a u posljednje tri godine nastavu predaju specijalizirani učitelji predmetne nastave (Matijević, 2006).

Iako se početkom 2000-ih godina smanjivao broj školskih ustanova, geografska dostupnost obrazovanja u Finskoj je dalje vrlo visoka, a ovaj porast će se vjerojatno nastaviti zbog bolje demografske slike. Pristup školama je osiguran besplatnim školskim prijevozom. Prema finskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) sve općine su dužne svakom učeniku osigurati besplatan školski prijevoz ako je udaljenost od učenikove kuće do škole veća od pet kilometara ili je do škole na neki drugi način teško dostupan.

Prema finskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) školska godina obuhvaća 190 radnih dana, a započinje od sredine kolovoza i završava početkom lipnja sljedeće kalendarske godine. Školu se obično pohađa pet dana u tjednu. Školski sat se definira kao 60 minuta od kojih nastava mora trajati najmanje 45 minuta. Školska godina je podijeljena u dva termina: jesenski i proljetni. Svaka škola ima pravo odlučiti o točnom datumu početka školske godine, ali samo posljednji dan nastave mora biti posvuda isti. No, postoji uobičajeno pravilo da se ide na ljetne i božićne praznike, jednotjedne zimske praznike te na jesenske praznike. Svaka škola ima pravo odrediti datum početka nove školske godine.

Lokalne obrazovne vlasti i škole izrađuju svoje kurikulume u okviru nacionalnoga temeljnog kurikuluma. Kurikulum svake općine i škole detaljnije usmjeravaju nastavu i školski rad, uzimajući u obzir lokalne potrebe i perspektive. U lokalnom kurikulumu su navedeni ciljevi i sadržaji navedeni u nacionalnome temeljnom kurikulumu, kao i drugi čimbenici koji utječu na pružanje obrazovanja. Lokalni kurikulum mora definirati vrijednosti, temeljna načela, kao i opće obrazovne i nastavne ciljeve (*Finland: Teaching and Learning in Single Structure Education*¹³, b.g.).

Finski nacionalni kurikulum osnovnog obrazovanja obuhvaća ove obavezne predmete: materinski jezik i književnost (finski ili švedski), drugi nacionalni jezik (švedski ili finski),

¹³ Prijevod s eng. na hrv.: *Finska: Nastava i učenje u jedinstvenoj strukturi obrazovanja*.

strani jezici, predmeti o okolišu, zdravstveni odgoj, vjeronauk ili etika, povijest, društvene znanosti, matematika, fizika, kemija, biologija, geografija, tjelesni odgoj, glazbeni odgoj, likovni odgoj, obrt, gospodarenje domaćinstvom te savjetodavna orijentacija. Uz to se poučavaju i izborni predmeti. Škola ili općina donose odluke uzimajući u obzir njihove odredbe (*Finland: Teaching and Learning in Single Structure Education*, b.g.).

4.4. Danska

Od kolovoza 2008. godine, svako dijete s prebivalištem u Danskoj ima pravo na besplatno desetogodišnje obavezno obrazovanje. Danska ima sveobuhvatan školski sustav pod nazivom *folkeskolen* koji pokriva cijelo razdoblje obaveznog obrazovanja i integriran je u jedinstvenu strukturu. Prema danskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) *folkeskolen* se sastoji od obaveznog tzv. predškolskog razreda, obaveznih devet razreda i dobrovoljnoga jedanaestog razreda. Obavezno obrazovanje treba se odvijati između djetetove šeste i šesnaeste godine života. Obavezno obrazovanje započinje 1. kolovoza kalendarske godine djetetovog šestog rođendana i završava 31. srpnja kada je dijete pohađalo redovitu nastavu tijekom deset godina. Postoji mogućnost da dijete krene u školu godinu dana ranije ili kasnije, no, to mora biti na temelju pojedinačne procjene. Ako dijete u školu kreće godinu dana ranije, voditelj škole donijet će individualnu procjenu o tome je li dijete dovoljno zrelo za polazak u školu.

Danski *folkeskolen* koristi jedinstveni sustav „razrednog učitelja”. Svaka učenička grupa (15 do 20 djece) ima svoga razrednog učitelja koji ima glavnu odgovornost za istu grupu učenika tijekom cijeloga osnovnog i nižega srednjoškolskog obrazovanja. Danski učitelji su osposobljeni za rad u nastavi od prvoga do devetog razreda sa specijalizacijom iz dva ili tri nastavna predmeta. Osim što u svom razredu poučava nekoliko svojih nastavnih predmeta, razredni učitelj također vodi i koordinira manju skupinu drugih učitelja kako bi mogao pokriti cijeli kurikulum. U Danskoj postoji načelo da djecu u prvih pet ili šest godina njihova obrazovanja treba podučavati što manje učitelja i da ovu čvrsto povezanu skupinu treba pratiti i voditi razredni učitelj. Uobičajeno je da većina razrednih učitelja dio svoga vremena provodi poučavajući dodatne nastavne predmete učenicima u razredima kroz njihov dobni raspon, kao dio ostalih razrednih timova, što pomaže integriranju različitih razreda u školi (McNess, 2009).

Prema danskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) općine su dužne omogućiti pristup obrazovanju svoj djeci koja žive u općini. Moguća geografska nepristupačnost ne bi trebala spriječiti djecu u školskoj dobi da pristupe školi. U takvim slučajevima općine moraju

osigurati pristup školi u drugoj općini. Svako dijete u Danskoj, prema svom mjestu prebivališta, ima pravo na upis u područnu školu. Dijete također ima pravo na upis u školski program rekreacije koji je organiziran nakon nastave, ako takav program postoji i ako postoji slobodno mjesto.

Prema danskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) škole trebaju ponuditi najmanje 200 školskih dana godišnje, a postoji i minimalni broj nastavnih sati po školskoj godini. Školska godina započinje sredinom kolovoza, a završava krajem lipnja. Školski tjedan se sastoji od pet radnih dana (od ponedjeljka do petka). Vrijeme nastave mora biti organizirano tako da učenici u prosjeku od 45 minuta dnevno dobivaju neki oblik vježbanja i kretanja. Tjedni praznici su u listopadu i ponovno u veljači. Također, nastave nema tijekom božićnih i novogodišnjih blagdana te tijekom uskršnjih blagdana. Škole mogu slobodno odlučiti o broju praznika i njihovoj raspodjeli, s obzirom na to da svake godine nude najmanje 200 školskih dana. Ministarstvo obrazovanja utvrđuje zadnji dan školske godine te također može izdati smjernice u vezi s raspodjelom praznika.

Danski parlament utvrđuje opće ciljeve nastave, Ministarstvo obrazovanja postavlja ciljeve pojedinih predmeta, a lokalne školske vlasti odlučuju o načinu postizanja tih ciljeva. Ministarstvo obrazovanja izdaje smjernice kurikuluma za svaki predmet, međutim na njih se gleda isključivo kao na preporuke i kao takve nisu obavezne za lokalne obrazovne vlasti ili škole. Škole smiju izraditi vlastiti kurikulum sve dok ispunjavaju ciljeve koje je postavilo nadležno ministarstvo. Međutim, većina škola koristi se smjernicama kurikuluma koje donosi ministarstvo pri pripremi svojih kurikuluma (*Denmark: Teaching and Learning in Single Structure Education*¹⁴, b.g.).

Obrazovanje u *folkeskolen* podijeljeno je u tri predmetna područja od prvoga do devetog razreda i uključuje sljedeće obavezne predmete: predmeti s područja humanističkih znanosti (danski jezik, engleski jezik, kršćanski predmeti, povijest, njemački jezik ili francuski jezik te društveni predmeti), praktični predmeti (tjelesni odgoj, glazba, vizualne umjetnosti, dizajn, drvo i limarija te gospodarenje domaćinstvom) i prirodoslovni predmeti (matematika, prirodoslovne znanosti ili tehnologija, geografija, biologija, fizika i kemija). Također, učenici moraju odabrati barem jedan izborni predmet i on bi trebao sadržavati najmanje 120 godišnjih nastavnih sati (*Denmark: Teaching and Learning in Single Structure Education*, b.g.).

¹⁴ Prijevod s eng. na hrv.: *Danska: Nastava i učenje u jedinstvenoj strukturi obrazovanja.*

4.5. Island

Obavezno obrazovanje na Islandu traje deset godina te je organizirano u jedinstvenu strukturu koji se proteže na osnovnoškolsko i niže srednjoškolsko obrazovanje. Prema islandskom *Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education)* (b.g.) obavezno obrazovanje obično započinje kada dijete navrší šest godina života, a završava u dobi od šesnaest godina. Svako dijete na Islandu ima pravo na besplatno obavezno obrazovanje. Roditelji mogu zatražiti ili pristati da njihovo dijete krene u školu prije tog vremena. Ravnatelj može to odobriti s obzirom na preporuke stručnjaka. Lokalne vlasti odgovorne su za opću organizaciju školskog rada obveznih škola u svojim općinama.

Od prvoga do sedmog razreda isti učitelj podučava svoju nastavu iz većine nastavnih predmeta. Od osmoga do desetog razreda učitelji uglavnom predaju jedan ili više nastavnih predmeta u više različitih razreda. Učitelji mogu ili ne moraju nastaviti s istom skupinom iz godine u godinu (*The Educational System in Iceland*¹⁵, 2002).

Prema islandskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) dužnost je lokalnih općina osigurati da sva djeca od šeste do šesnaeste godine mogu pohađati školu. Djeca koja žive u ruralnim područjima svakodnevno se autobusima prevoze do škole i iz nje, a općine su odgovorne za tu uslugu u suglasju s uredbom iz 2009. godine. Sve su škole na toj razini, kao i ostale škole na Islandu, suobrazovne. Djeca pohađaju školu koja je najbliža njihovom domu. U lokalnim općinama u kojima postoji više od jedne obvezne škole, roditelji mogu zatražiti da njihova djeca mogu pohađati školu koja nije u školskom okrugu u kojem žive.

Prema islandskom *Organisation of Single Structure Education* (b.g.) obvezne škole rade devet mjeseci tijekom školske godine. Obično započinju treći tjedan kolovoza i završavaju prvi ili drugi tjedan lipnja. Svaka školska godina ima 180 školskih dana, a najmanje 170 ovih dana predviđeno je za cjelodnevnu nastavu, ali preostalih 10 dana može se iskoristiti na fleksibilniji način prema operativnom planu svake škole. Nastava se održava pet dana u tjednu. Svaki školski sat u obaveznoj školi obično traje 40 minuta, ali škole mogu planirati nastavu zavisno o duljini cjelina. Postoje dvotjedni božićni praznici i uskrсни praznici koji traju tjedan dana. Ako se škola odluči drugačije planirati praznike, to mora biti objavljeno u školskome radnom vodiču. Obavezne škole mogu uzeti i zimski praznik, koji je obično u veljači i traje do tri dana.

Ministarstvo obrazovanja, znanosti i kulture izdaje nacionalne vodiče kroz kurikulum koje imaju za cilj pružiti detaljnije ciljeve i ponuditi smjernice za njihovo provođenje u praksi.

¹⁵ Prijevod s eng. na hrv.: *Obrazovni sustav na Islandu*.

Nacionalni vodiči kroz kurikulum postavljaju glavne ciljeve učenja i podučavanja, strukturu i organizaciju nastave, kao i podjelu vremena između nastave iz različitih predmeta i predmetnih područja u obaveznoj školi. Nacionalni kurikulumi definiraju potrebne ishode učenja za svako predmetno područje. Također definiraju ishode učenja i zahtjeve za učenike koji završe pojedine predmete ili predmetna područja te zahtjeve za učenike koji završe obveznu školu za manje od deset godina (*Iceland: Teaching and Learning in Single Structure Education*¹⁶, b.g.).

Nacionalni vodiči kroz kurikulum utvrđuju sadržaj i organizaciju nastave u sljedećim poljima: islandski ili islandski kao drugi jezik ili islandski znakovni jezik, matematika, engleski, danski ili drugi nordijski jezici, umjetnost i obrt, prirodoslovne znanosti, tjelesni odgoj, društvene znanosti, ravnopravnost u poslovanju, vjeronauk, životne vještine te informacijska i komunikacijska tehnologija. Također, učenici moraju odabrati jedan ili više izbornih predmeta i oni bi trebali sadržavati: od prvoga do četvrtog razreda 300 godišnjih nastavnih sati, a od petoga do sedmog 160 sati. Lokalne vlasti mogu učenicima u školi ponuditi produženi boravak uz svakodnevne nastavne sate (*Iceland: Teaching and Learning in Single Structure Education*, b.g.).

¹⁶ Prijevod s eng. na hrv.: *Island: Nastava i učenje u jedinstvenoj strukturi obrazovanja*.

5. NASTAVA GLAZBENE KULTURE U PRIMARNOM OBRAZOVANJU U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Hrvatskoj bitnih promjena u izvođenju nastave glazbene kulture kakva je danas nije bilo od kraja Drugoga svjetskog rata. Nastava glazbene kulture se prije nazivalo nastava pjevanja, ali uvođenjem *Plana i programa odgoja i obrazovanja* iz 1984. godine taj se naziv službeno mijenja u današnji naziv predmeta. Nakon neovisnosti Republike Hrvatske, godine 1991. donesen je tada novi *Nastavni plan i program za osnovne škole u Republici Hrvatskoj* koji je većinom bio sličan onome u prošlom desetljeću. Kako ideja samog predmeta nije postigla značajne rezultate, HNOS¹⁷ 2006. godine izrađuje *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. HNOS je po prvi puta u nastavi glazbene kulture donio tzv. „program otvorenog modela”, što znači da daje učitelju slobodu da, uz obavezne sadržaje (slušanje i upoznavanje svih pojava oblika glazbe), sam osmišljava jedan dio nastave uzimajući u obzir želje i mogućnosti učenika. Prema *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* cilj nastave glazbene kulture je “uvođenje učenika u glazbenu kulturu, upoznavanje osnovnih elemenata glazbenoga jezika, razvijanje glazbene kreativnosti, uspostavljanje i usvajanje vrijednosnih mjerila za (kritičko i estetsko) procjenjivanje glazbe” (2006, str. 51). Nastavna područja koja čine nastavu glazbene kulture u prva tri razreda primarnog obrazovanja su: pjevanje, sviranje, slušanje glazbe i elementi glazbene kreativnosti, a u četvrtom razredu su: pjevanje, slušanje i upoznavanje glazbe, izvođenje glazbe i glazbeno pismo te elementi glazbene igre (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2006).

Nastava glazbene kulture predaje se kao samostalan predmet te je obavezan kroz čitavo osnovnoškolsko obrazovanje, a izvodi je učitelj razredne nastave od prvoga do trećeg razreda primarnog obrazovanja, tj. razredne nastave, dok u četvrtom razredu, ovisno o organizaciji ili ravnatelju škole, započinje izvoditi učitelj predmetne nastave. Zastupljenost nastave glazbene kulture svodi se na jedan školski sat tjedno, odnosno 35 školskih sati u jednoj nastavnoj godini (*Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije*, 2019).

Kako je u nekadašnjem tradicionalnom poučavanju glavni cilj bio prenošenje istraženih činjenica te osmišljavanje planova i programa u kojima se strogo definiralo što bi učitelji i nastavnici trebali poučavati učenike tijekom jedne nastavne godine, u današnjem suvremenom

¹⁷ Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS) “je cjeloviti pristup obrazovnom procesu i uključuje ciljeve odgoja i obrazovanja, odgojno-obrazovne sadržaje, prijedloge metoda poučavanja, očekivane ishode učenja i poučavanja te nastavno okruženje” (*Vodič kroz Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovnu školu*, 2005, str. 7).

pristupu želi se postići interdisciplinarno poučavanje i međupredmetno povezivanje čime se želi osigurati individualni pristup u učenju (Svalina, 2015). Stoga je početkom 2019. godine Ministarstvo znanosti i obrazovanja, uvelo *Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije*. Prema ovom kurikulumu, glavna svrha nastave glazbe jest da “potiče i unaprjeđuje učenikov estetski razvoj, potiče kreativnost učenika, razvija učenikove glazbene sposobnosti i interese, razvija učenikovu svijest o očuvanju povijesno-kulturne baštine i osposobljava ga za življenje u multikulturnom svijetu” te da “učenici upoznaju i doživljavaju glazbu različita podrijetla te različitih stilova i vrsta, usvajaju osnovne elemente glazbenog jezika i glazbene pismenosti” (2019, str. 5). Poseban naglasak se stavlja na upoznavanje učenika s glazbom, dok verbalne informacije proizlaze iz same glazbe. Suvremeno učenje i poučavanje glazbe uključuje i elemente građanskoga te interkulturalnog odgoja. Ključan dio procesa učenja i poučavanja glazbe odnosi se na izbornu nastavu te izvannastavne i izvanškolske aktivnosti u okviru kojih učenici proširuju dosadašnja stečena znanja, vještine i stavove te istodobno razvijaju svoje interese i ostvaruju kvalitetan umjetnički rast i razvoj. Tijekom svojega obrazovnog puta, ali i kasnije, učenici će kao kvalificirani korisnici kulture aktivno sudjelovati u glazbenome životu svoje zajednice (u ulozi izvođača, publike ili stvaratelja), doprinositi očuvanju, prenošenju, obnavljanju i širenju kulturnog nasljeđa (*Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije*, 2019). Dakle, može se primijetiti kako se u nastavi glazbene kulture i dalje provodi program otvorenog modela, što znači da ovakav model podučavanja nastave glazbe nudi mogućnost da se provedu neke od ovih glazbenih aktivnosti kao što su: pjevanje, sviranje, glazbene igre, glazbeno stvaralaštvo, pokret uz glazbu koji su primjereni dobi, mogućnostima i željama učenika, dok je slušanje glazbe pretežito prisutno u cijelom osnovnoškolskom podučavanju nastave glazbe.

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Glazbena kultura dijeli se na tri sljedeće domene:

- Domena A: *Slušanje i upoznavanje glazbe*;
- Domena B: *Izražavanje glazbom i uz glazbu*;
- Domena C: *Glazba u kontekstu*.

Ove domene su međusobno jako povezane i nadopunjuju jedna drugu (*Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije*, 2019, str. 9).

Domena A, odnosno *Slušanje i upoznavanje glazbe* podrazumijeva upoznavanje glazbe pomoću audio i videozapisa te neposredni susret učenika s glazbom. Ovom domenom će učenici

aktivnim slušanjem glazbe upoznati glazbu različitih vrsta, stilova, pravaca i žanrova, usvojiti znanja o glazbeno-izražajnim sastavnicama te doživjeti, upoznati, razumjeti i naučiti vrednovati glazbu. Upoznavanjem glazbenih djela otvaraju se razne mogućnosti istraživanja za novim glazbenim iskustvima. Sljedećom domenom B, odnosno *Izražavanje glazbom i uz glazbu* učenici izvode različite glazbene aktivnosti kao što su pjevanje, sviranje, glazbene igre, glazbeno stvaralaštvo i pokret uz glazbu koje će omogućiti razvoj glazbenih sposobnosti i kreativnosti te potpun doživljaj glazbe. Otvoreni model nastave glazbe pruža mogućnost stavljanja naglasaka na neku od navedenih aktivnosti koji su primjereni dobi (razredu/ciklusu), sposobnostima i interesima učenika. Kvalitetnim provođenjem navedenih aktivnosti postavljaju se osnove za realizaciju izvannastavnih aktivnosti i izborne nastave poput pjevačkog zbora, instrumentalnih sastava, orkestra, plesne skupine, folklornog ansambla, skladanja, individualnog sviranja itd. Posljednja domena C, odnosno *Glazba u kontekstu* nadopuna je prethodnim dvjema domenama i s njima se isprepliće u većoj ili manjoj mjeri, ovisno o odgojno-obrazovnom ciklusu. Kroz domenu C učenik otkriva vrijednosti bogate regionalne, nacionalne i globalne glazbene kulturne baštine, uočava utjecaje glazbene umjetnosti na društvo, uočava njen razvoj te povezuje glazbenu umjetnost s ostalim umjetnostima (*Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije*, 2019).

S obzirom na interese učenika određenoga razrednog odjela i specifičnosti školskog kurikuluma, učitelj može tijekom nastavne godine nekoj od domena pridati veću ili manju važnost. Odnos domena u nastavi glazbene kulture primarnog obrazovanja dijeli se na dva odgojno-obrazovna ciklusa. Prvi ciklus uključuje prvi i drugi razred, a drugi ciklus treći i četvrti (te peti) razred osnovne škole. U prvome odgojno-obrazovnom ciklusu učitelj uvodi učenike u svijet glazbe, polazi se od doživljaja glazbe i pažnja se usmjerava na glazbeno iskustvo učenika i zbližavanje s glazbenom umjetnošću. Slušanjem glazbe učenici prepoznaju, razlikuju i uspoređuju te svojim izražavanjem uvažavaju sljedeća obilježja glazbe: karakter i ugođaj, visinu tona, melodiju, dinamiku, metar/ritam, tempo i boju/izvođače. Tijekom ovog ciklusa domene, A i B su izjednačene, dok se odgojno-obrazovni ishodi domene C ostvaruju u okviru domena A i B. U drugome odgojno-obrazovnom ciklusu, učenici upoznaju glazbala / instrumentalne skupine i pjevačke glasove / vokalne skupine, upoznaju osnovne glazbene oblike te slušno prepoznaju i analiziraju različita glazbena obilježja. Osim toga, učenici izvode glazbene aktivnosti koje će omogućiti potpuni doživljaj glazbe te daljnji razvoj njihovih glazbenih sposobnosti i kreativnosti. Također, učenici upoznaju hrvatsku tradicijsku glazbu u

vlastitoj sredini i užem zavičajnom području. Tijekom ovog ciklusa, domene A i B su i dalje izjednačene, dok se odgojno-obrazovni ishodi domene C ostvaruju u okviru domena A i B (*Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije*, 2019).

Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti *dobar* na kraju četvrtog razreda osnovne škole, učenik će:

- upoznati tri do deset skladbi;
- razlikovati pojedine glazbeno-izražajne sastavnice, osnovne skupine glazbala i pjevačkih glasova te boje muških i ženskih pjevačkih glasova;
- sudjelovati u zajedničkoj izvedbi te vrednovati zajedničku izvedbu;
- pjevati/izvoditi autorske i tradicijske pjesme iz Hrvatske i svijeta te pritom djelomično uvažavati pravila kulture pjevanja, intonaciju, ritam i tekst;
- samostalno izvoditi glazbene igre s pjevanjem, s tonovima/melodijama/ritmovima uz slušanje glazbe i pratiti pokretom pjesme i skladbe;
- svirati dobe, kraće ritamske obrasce i pratnju te kraće instrumentalne skladbe; izražavati se pokretom uz glazbu prateći pokretom glazbeno-izražajne sastavnice i/ili izvodeći plesnu koreografiju i/ili oblikujući nove plesne strukture; sudjelovati u više različitih aktivnosti glazbenog stvaralaštva; predstaviti vlastitu izvedbu u razredu i/ili izvan njega;
- prepoznati različite uloge glazbe; opisati karakter i ugođaj skladbe, razlikovati pojedine vrste pjesama (npr. autorska, tradicijska) i vrste glazbe (npr. klasična, popularna, filmska, jazz);
- opažati i opisati većinu obilježja hrvatske tradicijske glazbe u vlastitoj sredini (lokalnoj zajednici) (*Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije*, 2019, str. 30–34).

6. NASTAVA GLAZBENE KULTURE U PRIMARNOM OBRAZOVANJU U NORDIJSKIM ZEMLJAMA

6.1. Norveška

Godine 1997. Norveška započinje veliki projekt reforme u kojem su organizacija i sadržaj za nastavu glazbe kao obavezni predmet propisani tada novim nacionalnim kurikulumom. Ovaj kurikulum bio je vrlo detaljan dokument i učitelji su trebali imati jasne strukture, ciljeve i sadržaje za sve oblike umjetnosti, pa tako i za nastavu glazbe. Godine 2006. Norveška uprava za obrazovanje uvodi *Nastavni plan i program za predmet glazbe* koji ima iste namjere u pogledu kulture, ali, za razliku od kurikuluma iz 1997. godine, daleko je manje detaljan dokument te se školama daje odgovornost za planiranje sadržaja, strukture i metode. Ovaj nastavni plan i program daje određena načela na kojima učitelji trebaju temeljiti svoje planiranje i obrazovne aktivnosti za nastavu glazbe (Bamford, 2012). Prema *Nastavnom planu i programu za predmet glazbe* (2006), cilj nastave glazbe je da kroz sadržaj i vrste aktivnosti zadovolji učeničke potrebe u njegovom izražavanju te omogući prostor za estetsko iskustvo koji će pridonijeti percepciji, empatiji i daljnjem sudjelovanju. Prema ovom nastavnom planu i programu, tri su glavna tematska područja od prvoga do sedmog razreda u nastavi glazbe: sviranje, skladanje i slušanje glazbe (*Curriculum for music*¹⁸, 2006).

Nastava glazbe se predaje kao samostalan predmet te je obavezan kroz svih deset godina obveznog školovanja. Nastavu glazbe u primarnom obrazovanju može izvoditi učitelj primarnog obrazovanja koji predaje nastavu iz svih predmeta od prvoga do sedmog razreda ili učitelj primarnog obrazovanja koji se specijalizirao za izvođenje nastave glazbe (Bamford, 2012). U primarnom obrazovanju od prvoga do sedmog razreda nastavu glazbe bi trebalo poučavati najmanje 285 školskih sati (*Læreplan i musikk*¹⁹, 2020), što je u prosjeku oko jedan do dva školska sata tjedno.

Kako bi se uspostavila bolja veza između osnovnog kurikuluma i svakoga nastavnog plana i programa, Norveška uprava za obrazovanje je u kolovozu 2020. godine izdala novi *Nastavni plan i program za predmet glazbe*. Prema ovom nastavnom planu i programu, svrha nastave glazbe je razvijanje učenikovih kompetencija kroz igru, pjesmu i ples, stvaranje glazbe, oblikovanje i razumijevanje različitih stilova te shvaćanje kako glazba izvire iz kultura, stvara kulturu i doprinosi društvenim promjenama. Kroz nastavu glazbe, učenici će razviti svoje estetske i praktične vještine, kreativnost i društvenu povezanost. U glazbi će se učenici susresti

¹⁸ Prijevod s eng. na hrv.: *Nastavni plan i program za predmet glazbe*.

¹⁹ Prijevod s nor. na hrv.: *Nastavni plan i program za predmet glazbe*.

s raznolikošću umjetničkih i kulturnih izričaja te će iskusiti da su narodna glazba Norveške i glazbena kultura Laponaca važni dijelovi njihove zajedničke kulturne baštine. Učiteljev zadatak je da potakne učenike na sudjelovanje u nastavi i želju za učenjem dopuštajući učenicima da slušaju, sviraju, postavljaju pitanja, koriste svoja osjetila za razumijevanje glazbe te izraze svoja mišljenja i stavove o glazbi (*Læreplan i musikk*, 2020).

Prema *Nastavnom planu i programu za predmet glazbe* (2020), nastava glazbe dijeli se na četiri nastavna područja, a to su: sviranje i pjevanje, glazbeno stvaralaštvo, doživljaj glazbe te kulturno razumijevanje glazbe. U prvom nastavnom području (*sviranje i pjevanje*), bavljenje glazbom naglašava aktivno sudjelovanje učenika glasom, tijelom i instrumentima u interakciji, izvedbi i igri te u različitim glazbenim izrazima i žanrovima. Učenici će dobiti iskustvo kroz sviranje, pjevanje i ples u različitim kontekstima. Kroz kreativne procese učenicima će se poboljšati vještina izražavanja i komunikacije. U drugom nastavnom području (*glazbeno stvaralaštvo*), učenici kreativno stvaraju glazbu organiziranjem i spajanjem osnovnih glazbenih elemenata u nešto novo ili pretvaranjem nečega već njima poznatog. Pomaže im osposobiti učenike za izražavanje i svjesno slušanje u kreativnim procesima. Učenici će stjecati iskustvo i osposobljavanje na različitim načinima muziciranja i moći će se koristiti različitim tehnikama, elementima i metodama improvizacije i kompozicije. U trećem nastavnom području (*doživljaj glazbe*), učenici slušaju i doživljavaju glazbu aktivno i osjećajno. To otvara emocionalna iskustva od svakodnevnih do egzistencijalnih susreta s glazbom, a učenicima daje vježbu u izražavanju glazbenih iskustava. Znanje o glazbi i glazbenim instrumentima i njezino iskustvo polazna je točka refleksivnog i istraživačkog pristupa glazbenom iskustvu. I u četvrtom nastavnom području (*kulturno razumijevanje glazbe*), odnosi se na to kako su pjesma i glazba koju učenici izvode, stvaraju i doživljavaju, ukorijenjeni i imaju značaj u kulturi iz koje potječu. Moći razumjeti vlastite i tuđe glazbene izraze, baviti se glazbom, stvarati glazbu i doživljavati glazbu, pretpostavlja i doprinosi kulturnoj kompetenciji. Igre, pjesma i ples kao estetski izrazi su pod utjecajem te su izraz povijesnih i društvenih uvjeta. Značenje glazbe stvara se kada se glazba koristi u društvenim kontekstima, a glazba daje značenje društvenim događajima i ritualima.

Vještine koje bi učenik trebao usvojiti nakon sedmog razreda primarnog obrazovanja su:

- izvesti glazbeni repertoar pjesama, drugih vokalnih izraza i plesova iz sadašnjosti i povijesti;
- istražiti i razgovarati o tome kako glazba iz prošlosti utječe na današnju glazbu;

- vježbati i izvoditi pjesmu, individualno ili u grupama, na temelju sluha koristeći jednostavne notacijske tehnike;
- slušati, eksperimentirati i stvarati nove izražaje s instrumentima, tijelom, glasom ili zvukom iz drugih izvora i predstaviti rezultat;
- koristiti tehnologiju i digitalne alate za stvaranje, uvježbavanje i obradu glazbe;
- koristiti stručne pojmove u opisivanju i promišljanju radnih procesa, rezultata, glazbenih izraza i sredstava;
- istraživati i prenositi glazbena iskustva;
- razmisliti o tome kako glazba može imati različite uloge u razvoju identiteta pojedinaca i grupa (*Læreplan i musikk*, 2020, str. 7).

6.2. Švedska

U posljednjih pedeset godina glazbeni kurikulum u Švedskoj doživio je velike promjene. Oni su opisani kao prijelaz iz „glazbene škole” u „glazba u školi” te je glazba kao školski predmet svoj predmetni status stekla 1955. godine. Godine 1994. uveden je *Nastavni plan i program za obvezni školski sustav*, a unaprijeđen je 2000. godine, u kojem je jasan naglasak stavljen na glazbenu praksu, razumijevanje i znanje. U ovom nastavnom planu i programu glazba je naglašena kao sredstvo za stvaranje identiteta i osobni razvoj, a srž predmeta definirana je kao čin zajedničke igre. Učitelji mogu podučavati na različite načine na temelju centralno definiranih kriterija. Dakle, može doći do velikih razlika u glazbenom obrazovanju između škola, što je posljedica resursa u pojedinim školama, znanja pojedinih učitelja ili prioriteta. Nastava odražava ciljeve plana i programa koji naglašava praktične vještine, pjevanje i sviranje. Važnost poučavanja i učenja ukorijenjena je u individualnim potrebama, a motivacija učenika pojačana je u otvoreno formuliranim dokumentima koji ne uređuju detaljno nastavne strategije i sadržaj nastavnog plana i programa. Neki učitelji glazbe koriste tekstove dostupne u različitim dokumentima s uputama, koji su polazna točka za poučavanje. No, umjesto toga, osmišljavaju „vlastiti” plan i program temeljen na otvorenosti prema glazbi učenika u slobodno vrijeme i individualnim kompetencijama učitelja (Georgii-Hemming i Westvall, 2010).

Glazba u nastavi se predaje kao samostalan predmet i obavezan je kroz devet godina obaveznog školovanja. U prva tri razreda obaveznog obrazovanja nastavu glazbe izvodi učitelj primarnog obrazovanja koji je osposobljen za podučavanje ostalih nastavnih predmeta, a u sljedeća tri razreda izvodi učitelj primarnog obrazovanja koji se specijalizirao za podučavanje nastave

glazbe (Sjöberg, 2019). Kroz devetogodišnje obavezno obrazovanje, minimalna satnica za nastavu glazbe je 230 školskih sati, što je u prosjeku manje od jednoga školskog sata tjedno. No, nastava glazbe se ne mora podučavati svake nastavne godine, ali mora se ispuniti ukupan broj sati (*Sweden: Teaching and Learning in Single Structure Education*, b.g.).

Švedska nacionalna agencija za obrazovanje je početkom srpnja 2011. godine izdala novi *Nastavni plan i program za obveznu školu, predškolski razred i obrazovanje školske dobi*, pa tako i za predmet glazbe, u kojem se želio promovirati veći nadzor, sloboda izbora te sigurnost i zaštita učenika. Prema tom nastavnom planu i programu, cilj nastave glazbe je pomoći učenicima u razvijanju znanja koje će omogućiti sudjelovanje u glazbenim kontekstima, kako u sviranju, tako i u slušanju glazbe. Kroz nastavu učenicima treba dati priliku da razviju znanje u korištenju glasa, glazbenih instrumenata, digitalnih alata te glazbenih koncepata i simbola u različitim glazbenim oblicima i kontekstima. Nastava bi trebala dati učenicima priliku da razviju osjetljivost prema glazbi što omogućuje da zajedno s drugima stvaraju, rade i dijele glazbu u različitim oblicima. Nastava bi učenicima trebala pružiti priliku da razviju povjerenje u vlastitu sposobnost pjevanja i sviranja, kao i interes za razvoj njihove glazbene kreativnosti. Poučavanje glazbe u osnovi bi trebalo dati učenicima priliku da: sviraju i pjevaju u različitim glazbenim oblicima i žanrovima, stvaraju glazbu te predstavljaju i razgovaraju o svojim glazbenim razmišljanjima i idejama te analiziraju i raspravljaju o glazbenim izrazima u različitim društvenim, kulturnim i povijesnim kontekstima (*Curriculum for the compulsory school, preschool class and school-age educate²⁰*, 2018).

Prema *Nastavnom planu i programu za obveznu školu, predškolski razred i obrazovanje školske dobi* (2018), nastava glazbe dijeli se na tri glavna nastavna područja: sviranje i stvaranje glazbe, glazbeni elementi te kontekst i funkcije glazbe. U svakom tom nastavnom području opisani su temeljni sadržaji koji su podijeljeni u dva ciklusa primarnog obrazovanja. Prvi ciklus je od prvoga do trećeg razreda, a drugi od četvrtoga do šestog razreda.

Temeljni sadržaji nastave glazbe za svako područje od prvoga do trećeg razreda:

Sviranje i stvaranje glazbe

- Pjevanje i sviranje u raznim oblicima: zborsko pjevanje, kanon i antifona te sviranje ansambla.
- Imitacija i improvizacija pokretom, ritmom i tonovima.

²⁰ Prijevod s eng. na hrv.: *Nastavni plan i program za obveznu školu, predškolski razred i obrazovanje školske dobi*.

- Jednostavni oblici stvaranja glazbe, poput uzimanja teksta ili slika kao polazišta.
- Tumačenje pjesama i priča sa zvukom, ritmom i pokretom.

Glazbeni elementi

- Glas kao instrument s varijacijama u ritmu, tonu i dinamici.
- Udaraljke, gudači i klavijature s varijacijama u ritmu, tonu i dinamici.
- Ritam, ton, dinamika i visina kao temeljni elementi za sviranje i skladanje glazbe.
- Glazbeni simboli, slike i likovi.

Kontekst i funkcije glazbe

- Udruženja, misli, emocije i slike koje nastaju tijekom slušanja glazbe.
- Različiti instrumenti iz skupina puhačkih, gudačkih, klavijaturnih i udaraljki. Zvuk i izgled instrumenata.
- Glazba koja se povezuje sa svakodnevnim i formalnim kontekstom učenika, uključujući državnu himnu i neke od najčešćih psalama, kao i uvid u švedske i nordijske tradicije u dječjim pjesmama (*Curriculum for the compulsory school, preschool class and school-age educare*, 2018, str. 160).

Temeljni sadržaji nastave glazbe za svako područje od četvrtoga do šestog razreda:

Sviranje i stvaranje glazbe

- Pjesme, melodije i pratnja u obliku ansambla u različitim žanrovima.
- Sviranje glazbenih uzoraka po sluhu, poput progressa akorda, modela razdoblja i skladbe.
- Imitacija i improvizacija glasom i instrumentom, ritmom i tonovima.
- Stvaranje glazbe na temelju glazbenih obrazaca i oblika, poput progresije akorda i basa.
- Glazbena izvedba.

Glazbeni elementi

- Briga o glasu i sluhu u glazbenim aktivnostima, primjerice kroz vježbe zagrijavanja.
- Zdrava razina zvuka i različite vrste zaštite za sluh.
- Glas kao instrument za različite vokalne izraze, kao što su pjesma, laponski joik i rap (repanje).

- Akordi i melodijski instrumenti, bas i udaraljke za melodije i ritam igre ili za pratnju.
- Ritam, ton i dinamika, visina, tempo, razdoblja, vremenski potpisi, stihovi i zborovi kao temeljni elementi za skladanje glazbe u različitim žanrovima.
- Glazbeni simboli, grafički zapis, note i nazivi akorda.
- Digitalni alati za stvaranje zvuka i glazbe.

Kontekst i funkcije glazbe

- Utjecaj fizičkih, konceptualnih i emocionalnih karakteristika glazbe na ljude u različitim kontekstima.
- Riječi i izrazi potrebni za čitanje, pisanje i razgovor o stvaranju glazbe, o dojmovima i doživljajima glazbe.
- Glazba zajedno sa slikama, tekstom i plesom. Kako različiti estetski izrazi mogu međusobno djelovati.
- Klasifikacija gudačkih, puhačkih, limenih, limenih i klavirskih instrumenata.
- Klasična glazba, narodna glazba i popularna glazba iz različitih kultura i njihove glazbene karakteristike (*Curriculum for the compulsory school, preschool class and school-age educare*, 2018, str. 160–161).

Uvjete koje bi trebalo zadovoljiti za ocjenu *dobar* na kraju šestog razreda primarnog obrazovanja su sljedeći:

- Učenici mogu zajedno sudjelovati u pjevanju i s relativnom sigurnošću pratiti ritam i visinu tona. Učenici također mogu svirati većinu jednostavne prilagođene melodije, baze ili udaraljkaške melodije te pratiti na akordnom instrumentu i s lakoćom promijeniti neke akorde. Osim toga, učenici pjevaju ili sviraju instrument s relativno dobrim ritmom i u relativno prikladnom stilu.
- Učenici, na temelju vlastitih glazbenih ideja, mogu stvarati glazbu koristeći glas, instrumente ili digitalne alate te polaze od nekih jednostavnih glazbenih oblika te vidjeti kako se oni mogu sastaviti i djelovati u nekim dijelovima kao skladba.
- Učenici mogu primijeniti razvijeno zaključivanje na svoje i tuđe glazbeno stvaralaštvo. Učenici također mogu na razvijen način izraziti svoja glazbena iskustva te opisati i dati primjere kako glazba može utjecati na ljude. Osim toga, učenici mogu s relativno dobrom sigurnošću razlikovati i navesti primjere karakterističnih značajki glazbe iz različitih žanrova i kultura te s relativno dobrom sigurnošću dati

primjere instrumenata iz različitih skupina instrumenata (*Curriculum for the compulsory school, preschool class and school-age educare*, 2018, str. 163).

6.3. Finska

Glazba je bila važan predmet u povijesti finskoga školskog obrazovanja, a glazbena pedagogija razvijena je kombinacijom finske tradicije s novim europskim trendovima. Od 1970. godine uspostavljena je velika strukturna reforma obrazovanja, tj. sveobuhvatna reforma školstva. Novi sustav obrazovanja nije uključivala samo strukturne promjene, već i temeljitu reformu nastavnih sadržaja. Što se tiče nastavnog programa u glazbi, ključna riječ je raznolikost. Nastava glazbe nekada se zvala „nastava pjevanja”, no ovaj termin je službeno odbačen, a uz vokalnu glazbu, sada se sve veća važnost pridaje instrumentalnoj glazbi, slušanju glazbenih izvedbi, tjelesnom izražavanju i raznim drugim oblicima kreativnog rada. Godine 2004. predstavljen je *Nacionalni temeljni kurikulum za obvezno obrazovanje*. Prema ovom nacionalnom kurikulumu, glavna svrha nastave glazbe je pomoći učenicima u pronalaženju vlastitih interesa za glazbu, potaknuti ih na bavljenje glazbenom aktivnošću, dati im mogućnost glazbenog izražavanja i podržati njihov ukupni rast. Kurikulum naglašava da se značajna iskustva stječu aktivnim stvaranjem i slušanjem glazbe radi razumijevanja i osmišljavanja. U kurikulumu su definirana četiri glavna područja, a to su: pjevanje, sviranje, slušanje i glazbeno stvaralaštvo. Nastavni plan glazbe vrlo je otvorenog tipa koja služi kao okvir za učitelje da osmisle i planiraju svoju nastavu, ne dajući nikakve posebne informacije o metodologiji ili detaljnom sadržaju nastave (Ruismäki i Ruokonen, 2006).

Nastava glazbe izvodi se kao samostalan predmet i obavezni je nastavni predmet za svu djecu u Finskoj u prvih devet godina školovanja. U prvih šest razreda nastavu glazbe mogu izvoditi: učitelji primarnog obrazovanja koji su kvalificirani za poučavanje bilo kojeg nastavnog predmeta, učitelji primarnog obrazovanja s glazbenim modulom te učitelji primarnog obrazovanja s pojačanom specijalizacijom glazbe koji mogu predavati nastavu glazbe kroz cijelo devetogodišnje obavezno obrazovanje (Letts, 2014). Tijekom prvih šest razreda primarnog obrazovanja minimalna satnica za nastavu glazbe je 228 školskih sati. U prva dva razreda mora se podučavati najmanje dva školska sata tjedno što je u cijeloj nastavnoj godini ukupno 76 školskih sati, a u sljedeća četiri razreda mora se podučavati najmanje četiri školska sata tjedno što je u cijeloj nastavnoj godini 152 školskih sati (*Finland: Teaching and Learning in Single Structure Education*, b.g.).

Finski nacionalni odbor za obrazovanje je 2014. godine predstavila novi *Nacionalni temeljni kurikulum za obvezno obrazovanje*, pa tako i za nastavu glazbe, čiji je cilj bio poboljšati strukturu i ciljeve kurikuluma, koncepcije učenja, podrške u učenju i različite predmete koji se poučavaju u osnovnom obrazovanju. Prema novom kurikulumu, zadaća nastave glazbe je stvoriti mogućnosti za svestrane glazbene aktivnosti i aktivno kulturno sudjelovanje. Učenici se vode tumačenjem višestrukih značenja glazbe u različitim kulturama, kao i u aktivnostima pojedinaca i zajednica. Šire se glazbene sposobnosti učenika, što također poboljšava njihov pozitivan stav prema glazbi i postavlja temelje za cjeloživotno zanimanje za glazbu. Nastava i učenje glazbe usmjeravaju učenike da cijene i budu znatiželjni u vezi s glazbom i kulturnom raznolikošću. Funkcionalni pristup poučavanju i učenju glazbe promiče razvoj glazbenih vještina i razumijevanja učenika, kao i vještine cjelovitog rasta i suradnje. Te se vještine pojačavaju uključivanjem glazbenih interesa učenika, ostalih školskih predmeta, integrativnih tema, školskih svečanosti i događaja, kao i aktivnosti izvan škole, u poučavanje i učenje glazbe. Učenici se vode u razvijanju svojih misaonih vještina i percepcije redovitim pružanjem mogućnosti za rad sa zvukom i glazbom, kao i za skladanje i druge kreativne produkcije. Učenici uče glazbu na mnogo različitih načina, što potiče razvoj njihovih izražajnih vještina (*National Core Curriculum for Basic Education*²¹, 2016).

Prema *Nacionalnom temeljnom kurikulumu za obvezno obrazovanje* (2016), nastava glazbe dijeli se na četiri glavna nastavna područja, a to su: zajedničko stvaranje glazbe, glazbene sastavnice, glazba u životu učenika, zajednici i društvu te glazbena djela (repertoar). U svakom tom nastavnom području opisani su ključni sadržaji kroz dva ciklusa primarnog obrazovanja. Prvi ciklus je od prvoga do drugog razreda, a drugi od trećega do šestog razreda.

Ključni sadržaji nastave glazbe za svako područje od prvoga do drugog razreda:

- *Zajedničko stvaranje glazbe*: Prilikom stvaranja glazbe pažnja se posvećuje zajedničkom radu s drugima i izgradnji zajedništva. Ključni sadržaji uključuju poticanje učenika na izražavanje i kreativnost, vježbanje prirodnog disanja, glasovne kontrole i pjevanja, kao i učenje pravilnog rukovanja raspoloživim instrumentima i opremom.
- *Glazbene sastavnice*: Poučavanje i učenje glazbe usredotočeno je na razumijevanje osnovnih pojmova visina, trajanje, glasnoća i boja tona. Kako vještine učenika rastu,

²¹ Prijevod s eng. na hrv.: *Nacionalni temeljni kurikulum za osnovno obrazovanje*.

raspon pojmova se širi kako bi pokrio ritam, melodiju, dinamiku, tempo, ton, sklad i formu glazbenih pojmova.

- *Glazba u životu učenika, zajednici i društvu*: Osim glazbenog znanja i vještina, poučavanje i učenje glazbe uključuje i učenikova iskustva i zapažanja o glazbi te različitim zvučnim okruženjima svakodnevnog života. Također se raspravlja o značaju glazbe u zajednici učenika.
- *Glazbena djela (repertoar)*: U nastavi i učenju glazbe repertoar se sastoji od pjesama, sviranja, dječjih pjesama, pokreta, te vježbi sviranja i slušanja. Nastava i učenje pružaju učenicima mogućnosti za kreativne aktivnosti s temama primjerenim uzrastu i glazbenim karakteristikama koje su u skladu sa školskom kulturom. Prilikom planiranja repertoara uzimaju se u obzir i kulture učenika i uvažavanje njihove kulturne baštine. Raznovrsna glazba, uključujući dječju glazbu i učeničke vlastite skladbe i glazbena djela, uključena je u repertoar (*National Core Curriculum for Basic Education*, 2016, str. 202–203).

Ključni sadržaji nastave glazbe za svako područje od trećega do šestog razreda:

- *Zajedničko stvaranje glazbe*: Prilikom stvaranja glazbe pažnja se posvećuje glumi kao član glazbene skupine. Učenici vježbaju korištenje prirodnog glasa i pjevanja, kretanja i osnovnih tehnika uz udaranje tijela i ritam, melodiju i akorde svirajući zajedno. Razvoj različitih vještina izražavanja i mašte bitan je u nastavi i učenju.
- *Glazbene sastavnice*: Prilikom stvaranja glazbe pozornost se posvećuje ne samo osnovnim pojmovima već i razvoju sposobnosti razumijevanja glazbenih pojmova ritma, melodije, sklada, oblika, tona i dinamike. Kako se znanje i vještine učenika razvijaju, pojmovi se imenuju, a ustaljeni ili samostalno stvoreni simboli koriste se za opisivanje glazbenih pojava. Pozornost se također posvećuje interpretaciji i sredstvima glazbenog izražavanja u glazbenim aktivnostima.
- *Glazba u životu učenika, zajednici i društvu*: Osim glazbenog znanja i vještina, poučavanje i učenje glazbe uključuje i učenička iskustva i zapažanja o glazbi te stvaranje glazbe u različitim okruženjima u školi i izvan nje. Nastava stvara veze s drugim predmetima i učeničkim zajednicama, a učenici razmišljaju o značenju glazbe u različitim životnim situacijama i u različitim vremenima i razdobljima.
- *Glazbena djela (repertoar)*: Prilikom planiranja repertoara pažnja se posvećuje vlastitim kulturama učenika, uvažavanju njihove kulturne baštine i širenju njihovog kulturnog razumijevanja. Svestrani izbor, na primjer, dječje glazbe, glazbe iz

različitih kultura, umjetnosti i popularne glazbe, kao i narodne glazbe uključen je u repertoar. Kreativne produkcije i skladbe učenika nastale tijekom zajedničke glazbe također su dio repertoara (*National Core Curriculum for Basic Education*, 2016, str. 350–351).

Znanje i vještine koje bi trebalo usvojiti za ocjenu *dobar* na kraju šestog razreda primarnog obrazovanja su da učenik:

- uzima u obzir ostale članove grupe kada zajedno stvaraju glazbu;
- zajedno pjeva i svira te nastoji svoje glazbeno stvaralaštvo uključiti u cjelovit dio glazbene kompozicije;
- može se kretati uz glazbu i izražavati glazbu cijelim tijelom;
- koncentrirano sluša glazbu i iznosi svoje mišljenje o njoj;
- stvara vlastita rješenja koristeći glas, glazbu, slike ili druga izražajna sredstva, a prema potrebi može upotrijebiti glazbenu tehnologiju uz vođenje;
- može izraziti vlastitu percepciju i iskustva različitih glazbenih aktivnosti;
- savladava proučavane notne zapise i može ih koristiti pri zajedničkom stvaranju glazbe;
- koristi glazbenu opremu uzimajući u obzir, na primjer, zvuk i glasnoću glazbe, kao i druge čimbenike koji se odnose na sigurnost;
- postavlja cilj za razvoj svojih glazbenih vještina i znanja te djeluje kako bi postigao taj cilj kada zajedno svira glazbu (*National Core Curriculum for Basic Education*, 2016, str. 352).

6.4. Danska

Danska je država s tradicijom uključivanja glazbe u dio nastavnih programa na svim razinama javno financiranoga školskog sustava, od osnovne do više srednje škole. Od 1920-ih godina je općenito prihvaćeno da i pojedinci i kultura imaju koristi od umjetničkih predmeta, kreativnih aktivnosti itd., stoga je u istom desetljeću glazba uvedena kao predmet i samostalna aktivnost. Poučavanje glazbe i njeno uključivanje u obrazovanje smatrano je javnom stvari, a financiranje javnim zadatkom (Pedersen, 2011). Nastava glazbe je nekada imala naziv „nastava pjevanja” sve do 1976. godine kada je i službeno izmijenjeno u današnji naziv donošenjem *Nastavnog vodiča za obvezno obrazovanje* jer su smatrali da bi se naglasak trebao staviti na kreativnu aktivnost u obliku improvizacije, kompozicije i aranžmana. Godine 1995. Ministarstvo

obrazovanja izdaje tzv. *Predmetnu knjižicu* za nastavu glazbe. Svrha poučavanja glazbe je da učenici razviju svoju sposobnost doživljavanja glazbe i izražavanja u glazbi. Nastava im mora pružiti preduvjete za cjeloživotno i aktivno sudjelovanje u glazbenom životu te za neovisno povezivanje s raznolikom glazbenom ponudom društva. Prema ovoj predmetnoj knjižici, nastava glazbe se dijeli na četiri predmetna područja, a to su: pjevanje, sviranje instrumenta, pokret i teorija glazbe. Ključna područja znanja i vještina za predmet glazbe su trebali činiti učiteljevu osnovu za daljnju organizaciju i provedbu nastave (Holst i Bechmann, 2010).

Nastava glazbe se izvodi kao samostalan predmet i predmet je obavezan samo tijekom primarnog obrazovanja, tj. u prvih šest razreda. Nastavu glazbe može predavati učitelj primarnog obrazovanja koji kvalificiran za podučavanje tri nastavna predmeta, a jedan od tih predmeta može biti predmet glazbe (McNess, 2009). U prvih pet razreda primarnog obrazovanja predviđena minimalna satnica za nastavu glazbe u jednoj nastavnoj godini je 60 školskih sati, a u šestom razredu je smanjena na minimalnih 30 školskih sati. No, učitelji imaju mogućnost povećati za jedan dodatni školski sat tjedno (*Timetal (minimumstimetal og vejledende timetal) for fagene i folkeskolen – skoleåret 2020/2021*²², 2020).

Od 2004. godine nema značajnijih promjena u kurikulumu za nastavu glazbe. Posljednji unaprijeđeni *Kurikulum za predmet glazbe* je objavilo Dansko ministarstvo djece i obrazovanja 2019. godine u kojem su zajednički ciljevi postali jednostavniji, detaljniji i korisniji za učitelje. Prema novom kurikulumu, svrha predmeta glazbe je da učenici razviju kompetencije za doživljavanje glazbe i izražavanje u glazbi i o njoj, uključujući pjevanje danskih pjesama. Predmet im mora osigurati preduvjete za cjeloživotno i aktivno sudjelovanje u glazbenom životu te za povezivanje s različitom ponudom glazbe u društvu. Učenici se moraju aktivno i kreativno baviti glazbom. U glazbi učenici rade na kreativan i eksperimentalan način kako bi pridonijeli njihovom emocionalnom i intelektualnom razvoju, razvili kognitivne i motoričke sposobnosti te povećali njihovo razumijevanje sebe kao dijela zajednice. U predmetu glazbe učenici moraju razviti razumijevanje danske i strane glazbene tradicije kao dijela kulturnog života, dijelom jer je to dio aktualnoga društvenog života, dijelom u njegovoj povijesnoj perspektivi (*Musik – Læseplan*²³, 2019).

Prema *Kurikulumu za predmet glazbe* (2019), predmet glazbe ima podjelu na tri glavna nastavna područja, a to su: glazbene vještine, glazbeno stvaralaštvo i razumijevanje glazbe.

²² Prijevod s danskog (dan.) na hrv.: *Broj sati (minimalni broj sati i okvirni broj sati) za predmete u osnovnoj i nižoj srednjoj školi – školska godina 2020./2021.*

²³ Prijevod s dan. na hrv.: *Glazba – kurikulum.*

Područje *glazbene vještine* se odnosi na učenike koji pjevaju, sviraju i kreću se uz glazbu. Ovdje učenici stječu znanja i konkretne glazbene vještine, a vježbaju se glas, motorika, koordinacija i koncentracija. Time se podržava svestrani razvoj učenika. Odabirom različitih pjesama i različitih vrsta glazbe učenici stječu razumijevanje glazbenih izraza svoje zemlje te drugih zemalja i kultura. Područje *glazbeno stvaralaštvo* se odnosi na razvoj kreativnih sposobnosti učenika i davanje želje za stvaranjem glazbe. Ovdje postoji prostor za eksperimentiranje s različitim izvorima zvuka i njihovim zvučnim kvalitetama te se otvoreno i istraživački povezuju s raznolikošću i mogućnostima glazbe. Važno je da se učenici usude „pasti” u procesu prema vlastitom izražavanju. Rad s aranžmanom, improvizacijom, oblikovanjem zvuka, kompozicijom i kretanjem uz glazbu mora osposobiti vlastiti izraz učenika. U svom radu učenici eksperimentiraju s npr. glazbenim pulsom ili bez pulsa, ritmom, melodijom, dinamikom i tempom. Područje *razumijevanje glazbe* se odnosi na učenike koji istražuju glazbu i uvjete vezane uz glazbu. Ovdje stječu glazbeno znanje i razvijaju profesionalni jezik. To se može postići slušanjem glazbe, glazbenim iskustvima i uranjanjem u glazbu uživo, proizvedenom glazbom ili radom rukovoditelja s malim glazbenim temeljnim elementima. Važno je da učenici razviju dobre strategije slušanja, a rad se obavlja uz dobru kulturu slušanja i obradu iskustva slušanja.

Znanja i vještine koje bi trebalo zadovoljiti na kraju šestog razreda primarnog obrazovanja su da učenik može:

- pjevati uz široki repertoar pjesama na nekoliko jezika;
- aranžirati glazbu na temelju eksperimenata i vlastitih ideja;
- digitalno obrađivati glazbu;
- pažljivo slušati glazbu iz različitih žanrova;
- pjevati u mikrofon;
- stvarati glazbu temeljenu na instrumentima i digitalnim medijima;
- opisati značajke glazbe iz povijesnih razdoblja glazbe;
- sudjelovati u plesu iz različitih kultura;
- improvizirati na glazbenim radionicama;
- analizirati funkciju i učinak glazbe;
- govoriti o glazbi kao umjetničkom izrazu i radnoj snazi;
- u međusobnoj igri koristiti električne glazbene instrumente;
- poslužiti se zapisom i sluhom u glazbenoj praksi;

- koreografski sastavljati elemente kretanja;
- istaknuti i imenovati osnovne elemente u izgradnji glazbenih djela (*Musik – Fælles Mål*²⁴, 2019, str. 7).

6.5. Island

Glazba je dio islandskog obrazovanja više od sto godina te je jedan od najstarijih školskih predmeta na Islandu. Nastava glazbe nekada se nazivalo „nastava pjevanja”, no donošenjem *Nacionalnog vodiča kroz kurikulum za obvezne škole* 1976. godine taj je naziv službeno promijenjen u današnji naziv („nastava glazbe”) s ciljem da se proširi poučavanje o glazbi općenito, umjesto samo o pjevanju. Zadatak nastave bilo je učinkovito vježbanje komponenti vještina, pri čemu je svaka vještina dobila posebnu pozornost u vodiču za kurikulum u kojem je potrebno oživjeti glazbeno znanje. Glavni naglasak bio je na glazbenoj izvedbi i izričito je navedeno da teorijska nastava ne smije biti prioritet u poučavanju nastave glazbe. Godine 1999. *Nacionalni vodič kroz kurikulum za obvezne škole* je predmet glazbe svrstao u skupinu umjetnosti zajedno s vizualnom i dramskom umjetnosti, tekstilom i plesom. Godine 2007. objavljen je *Nacionalni vodič kroz kurikulum za obvezne škole*. U uvodu predmeta glazbe naglašena je uloga glazbe u kojem je glazba važna profesija u društvu, a glazbeno obrazovanje u školama važno za one koji se žele baviti glazbom kao svojom karijerom. Prema ovom kurikulumu, nastava glazbe dijeli se na četiri kategorije: glazbeni instrumenti, pokret, čitanje i pisanje te povijesni kontekst. Škole imaju mogućnost u svoj školski kurikulum postaviti ciljeve na svoj način i unijeti ih u vlastitu praksu (Hjartarson, 2019).

Na Islandu se nastava glazbe izvodi u okviru umjetničkog područja i obavezni je predmet za sve učenike tijekom čitavog obaveznog školovanja. Nastavu glazbe u prvih sedam razreda primarnog obrazovanja mogu predavati učitelji primarnog obrazovanja koji su osposobljeni za poučavanje svih nastavnih predmeta ili učitelji primarnog obrazovanja koji su se specijalizirali za izvođenje nastave glazbe (Bamford, 2009). Kako je predmet glazbe uvršten u područje umjetnosti, a umjetnost pripada predmetnom području pod nazivom *umjetnost i obrt*²⁵, za ta dva predmetna područja je u prva četiri razreda primarnog obrazovanja predviđena minimalna satnica od 900 školskih sati, a u sljedeća tri razreda je minimalna satnica 840 školskih sati. Ova

²⁴ Prijevod s dan. na hrv.: *Glazba – zajednički ciljevi*.

²⁵ Pod područje *umjetnosti* pripadaju: glazba te vizualna i dramska umjetnost, a pod područje *obrt* pripadaju: dizajn i ručni rad, tekstil te gospodarenje domaćinstvom (*The Icelandic national curriculum guide for compulsory schools – with Subjects Areas*, 2014).

dva predmetna područja trebala bi imati jednaki teret unutar ukupnih školskih sati (*The Icelandic national curriculum guide for compulsory schools – with Subjects Areas*²⁶, 2014).

Islandsko ministarstvo obrazovanja, znanosti i kulture je 2013. godine izdalo novi *Nacionalni vodič kroz kurikulum za obvezne škole*, pa tako i za nastavu glazbe, čiji je zadatak pružiti detaljnije ciljeve predmeta te ponuditi smjernice o načinu provedbe predmeta u nastavi. U trenutnom vodiču za kurikulum, detaljno su opisani otvoreni ciljevi nastave te se daje sloboda školama i učiteljima da oblikuju školske aktivnosti i nastavu prema vlastitim prioritetima i mogućnostima koje su navedene i naznačene u svakom školskom kurikulumu. Prema novom kurikulumu, svrha poučavanja nastave glazbe u obaveznim školama je poboljšati učenikovu osjetljivost i poznavanje osnovnih glazbenih čimbenika: visine, duljine note, boje tona, jačine zvuka, akorda, interpretacije i oblika, kako bi mogli stvoriti mišljenje o različitim glazbenim stilovima, prepoznati vrijednost glazbe u njihovoj kulturi i životu te uživati u njoj na konstruktivan, svrhovit i osoban način. S obzirom na prirodnu složenost glazbe, važno je da se glazba integrira u druge školske aktivnosti, bez obzira na nastavni predmet. Na taj način učenici kroz raznolik i aktivan pristup upoznaju različitost glazbe i njezinu povezanost sa životom i radom. (*The Icelandic national curriculum guide for compulsory schools – with Subjects Areas*, 2014).

Prema *Nacionalnom vodiču kroz kurikulum za obvezne škole* (2014), nastava glazbe uključuje tri nastavne aktivnosti, a to su: slušanje, stvaranje i izvedba. To je proces u kojem pojedinci stvaraju značenje reagirajući i radeći s tonovima, zvukovima i tišinom, samostalno ili u suradnji s drugima. Glazbena aktivnost zahtijeva fizičku koordinaciju, analitičko razmišljanje i emocionalne odnose. Osim toga, glazbena aktivnost ima snažnu društvenu poveznicu te se kroz stoljeća koristila za ujedinjavanje i razlikovanje ljudi. Glazba može biti dio definirane kulture ili definirajući dio kulture, kasnije u kojoj određeni glazbeni pokret utječe, npr. na odjeću i ponašanje koje čine kulturnu cjelinu. Dakle, glazbena kultura se odnosi na to kako se povezujemo da koristimo, stvaramo, skladamo i razmišljamo o glazbi.

Nakon završetka sedmog razreda primarnog obrazovanja učenici će moći:

- prepoznati i odabrati glazbene instrumente i prikladan ton za skladanje i slušanje;
- koristiti svoj glas na prikladan način u različitim vokalnim skladbama i pjesmama, kako vlastitim tako i tuđim;

²⁶ Prijevod s eng. na hrv.: *Islandski nacionalni vodič kroz kurikulum za obvezne škole – s predmetnim područjima*.

- koristiti jednostavne alate i računalne programe za snimanje, dokumentiranje i komponiranje vlastitih zvučnih ili glazbenih skladbi;
- sudjelovati u glazbenim radionicama ili pjevati s drugima te izvoditi i interpretirati svoja ili tuđa djela na prikladan način pred publikom i dokumentirati te događaje;
- prepoznati različite glazbene stilove, formirati mišljenje o njima i podržati ga;
- analizirati i objasniti povezanost glazbe i različitih glazbenih stilova i povezati ih s kulturom njihova podrijetla;
- analizirati i donekle pošteno procijeniti te izmijeniti vlastite skladbe i skladbe svojih školskih kolega (*The Icelandic national curriculum guide for compulsory schools – with Subjects Areas*, 2014, str. 154).

7. GLAZBENO OBRAZOVANJE UČITELJA PRIMARNOG OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Od sredine 19. stoljeća pa do danas obrazovanje učitelja razredne nastave u Hrvatskoj prošao je dugi put od dvogodišnjih škola do petogodišnjega sveučilišnoga studija i mogućnosti usavršavanja u obliku znanstvenoga poslijediplomskog studija. Godine 1992. obrazovanje za učitelja primarnog obrazovanja je uključena u sustav visokog školstva (Šulentić Begić, 2013). Od akademske godine 2005./2006. studijski programi su usklađeni s ciljevima Bolonjske deklaracije i upisana je prva generacija studenata učitelja primarnog obrazovanja u novi sustav visokoškolskog obrazovanja.

Da bi se učitelji primarnog obrazovanja kvalificirali za poučavanje nastavnih predmeta u nižim razredima osnovne škole, moraju završiti Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij – *Učiteljski studij*, tj. studij za učitelja razredne nastave. Ovaj studij se izvodi u Zagrebu (Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet), Splitu (Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet), Osijeku (Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti), Rijeci (Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet), Zadru (Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja) i Puli (Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti). Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Učiteljski studij traje pet godina, odnosno deset semestara i njegovim se završetkom ostvaruje 300 ECTS²⁷ bodova. U

²⁷ Europski sustav prijenosa i prikupljanja bodova ili ECTS (engl. *European Credit Transfer and Accumulation System*) je alat Europskog prostora visokoškolskog obrazovanja za veću transparentnost studija i studijskih programa. ECTS bodovi predstavljaju rezultate učenja na temelju definiranih ishoda učenja i opterećenja za studente.

svakom od deset semestara studenti moraju steći od 25 do 35 ECTS bodova. Studijski program obuhvaća obavezne i izborne predmete koje čine psihološko-pedagoško-didaktičku skupinu predmeta, temeljne predmete struka i metodičku skupinu predmeta. Završetkom ovog studija, student stječe akademski naziv *magistar primarnoga obrazovanja* (mag. prim. edu.). Ono stječe kompetencije potrebne za cjeloviti odgoj i obrazovanje djece mlađe školske dobi (od prvoga do četvrtog razreda osnovne škole). Stečena kvalifikacija omogućuje učitelju razredne nastave uspješno djelovanje u procesu odgoja i obrazovanja za mlađu dobnu skupinu, a temelji se na općim i jedinstvenim kompetencijama za rad u osnovnoj školi.²⁸

U Hrvatskoj, završetkom Učiteljskog studija, učitelji razredne nastave su osposobljeni za podučavanje predmeta glazbene kulture od prvoga do trećeg razreda osnovne škole. Iako ne postoji identičan nastavni plan i program za obrazovanje učitelja primarnog obrazovanja na fakultetima vezanim uz glazbeno područje, kolegiji se mogu podijeliti na stručno-teorijske, izvedbene i didaktičke. Na teorijskim glazbenim predmetima studenti se upoznaju s notacijom, uče koncepte teorije glazbe, glazbene elemente i značajke iz različitih glazbeno-stilskih razdoblja, s naglaskom na definiranju i uspostavljanju glazbenih rječnika te slušaju i analiziraju različita glazbena djela. Izvođenje kolegija u obliku praktikuma usmjereno je na osposobljavanje studenata za vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu reprodukciju jednostavnih pjesama koje se mogu koristiti u nastavi glazbe. Od instrumenata studenti mogu izabrati gitaru, klavir i sintesajzer. Didaktički tečajevi utječu na stručne i didaktičke kompetencije učenika, što dovodi do njihovoga samostalnog praktičnog rada u školi. Uključuje pripremu sata, primjenom odgovarajućih metoda rada, oblika i strategija kako bi se sat realizirao s različitim glazbenim sadržajima prema učenicima od prvoga do trećeg razreda (*Music Teacher Training: Croatia*²⁹, b.g.).

²⁸ *Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij – Učiteljski studij.* (b.g.). Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Dostupno na: <https://www.ufzg.unizg.hr/programi/uciteljski/>. (22.07.2021.)

²⁹ Prijevod s eng. na hrv.: *Osposobljavanje učitelja glazbe: Hrvatska.*

8. GLAZBENO OBRAZOVANJE UČITELJA PRIMARNOG OBRAZOVANJA U NORDIJSKIM ZEMLJAMA

8.1. Norveška

Prva ustanova za osposobljavanje učitelja otvorena je 1819. godine. Obrazovanje učitelja primarnog obrazovanja dio je visokoškolskog sustava u Norveškoj od 1975. godine. Do 1992. godine, učitelji u osnovnoj školi su bili osposobljeni nakon tri godine školovanja, ali, od te iste godine, povećani su uvjeti za obuku te se smatralo da učiteljima primarnog obrazovanja treba više dubine i širine u njihovom obrazovanju (*Norway: Teaching Profession*³⁰, b.g.). Od akademske godine 2003./2004. Norveška slijedi ciljeve bolonjskog procesa u europskome visokoškolskom obrazovanju.

Učitelji koji žele izvoditi nastavu u primarnom obrazovanju, moraju završiti studij za učitelja primarnog obrazovanja od prvoga do sedmog razreda. Ovaj studij traje pet godina, odnosno deset semestara i završetkom ovoga studija student će steći 300 ECTS bodova (magistar/magistra struke). Studij za učitelja primarnog obrazovanja uključuje tri obavezna predmeta, a to su: *Pedagogija i učenikovo znanje* (60 ECTS-a), *Norveški jezik* (30 ECTS-a) i *Matematika* (30 ECTS-a) te je student obavezan uzeti jedan predmet po izboru koji mora imati opseg od 30 ECTS boda (npr. *engleski jezik, društvene znanosti, tjelesni odgoj, kršćanstvo, religija i etika, umjetnost i obrt, glazba*). Na trećoj godini studija, student mora izabrati jedan nastavni (npr. *društvene znanosti, tjelesni odgoj, prirodoslovne znanosti*) ili relevantni predmet (npr. *socijalna pedagogija* ili *specijalna pedagogija*) koji smatraju važnim za rad u školama i to donosi 30 ECTS boda. U toj godini, student odlučuje za koji se predmet želi specijalizirati do kraja studija i kasnije ga dodatno predavati u primarnom obrazovanju. Također, svaki student ima obavezu odrađivati nastavnu praksu u školama koja je nadzirana, vrednovana i sadržajna. Opseg nastavne prakse mora biti raspoređen na najmanje 110 dana tijekom najmanje četiri godine: najmanje 80 dana tijekom prve tri godine studija i najmanje 30 dana tijekom posljednje dvije godine studija.³¹

Završetkom specijalizacije za učitelja nastave glazbe od prvoga do sedmog razreda primarnog obrazovanja, student će steći 120 ECTS bodova, što je gotovo polovica od ukupnog broja ECTS bodova na čitavom studiju. U okviru tog područja, studenti će slušati ove predmete: *Glazba 1*

³⁰ Prijevod s eng. na hrv.: *Norveška: Nastavničko zanimanje*.

³¹ *Grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn – Studiets oppbygning* [Obrazovanje učitelja u osnovnoj školi od 1. do 7. razreda – struktura studija]. (b.g.). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap [Norveško sveučilište znanosti i tehnologije, Fakultet društvenih i odgojnih znanosti]. Dostupno na: <https://www.ntnu.no/studier/mglu17/oppbygning>. (23.07.2021.)

(stvaranje, doživljaj i vježbanje glazbe; učitelj glazbe kao vođa (30 ECTS-a)); *Glazba 2* (30 ECTS-a); *Pedagoške osnove glazbene prakse, Istraživanje didaktičke umjetnosti, Glavni instrument* (gitara ili klavir) (15 ECTS-a); *Glazbena tehnologija i didaktika, Glazba zajednice, Glavni instrument* (gitara ili klavir) (15 ECTS-a); *Analiza, metodologija i teorija znanosti glazbe* (15 ECTS-a); *Skladanje, Glavni instrument* (gitara ili klavir), *Suradništvo glazbene izvedbe: od ideje do realizacije* (15 ECTS-a). Studenti će imati priliku izgraditi vještine i kompetencije u vježbanju glazbe i provođenju glazbenih aktivnosti u školi, s naglaskom na instrumente koje sviraju u razredu te nastavne programe u primarnom obrazovanju. Područja studija glazbe koje će studenti naučiti su: glazba kao izvedbeni, kreativni i slušajući predmet; stilski procesi učenja i kreativnost; norveško i međunarodno glazbeno naslijeđe; glazba kao multikulturalna društvena pojava; glazba kao oblik izražavanja koji stvara identitet.³²

8.2. Švedska

Godine 1865. uspostavljen je trogodišnji regularni program obuke učitelja. Ubrzo je produžen na četiri godine, što je u ono vrijeme bilo relativno dugo, ali željela se podići svijet o važnosti obrazovanja učitelja za rad u školi. Od 1977. godine učitelji u osnovnoj školi počeli su se školovati u obrazovnim ustanovama koji pripada švedskom sustavu visokog obrazovanja (Persson, 2010). Od akademske godine 2007./2008. bolonjska struktura je primijenjena u švedsko visokoškolsko obrazovanje.

Da bi učitelj u Švedskoj mogao izvoditi nastavu u primarnom obrazovanju, može izabrati dvije varijante studiranja: studij za učitelja u primarnom obrazovanju od prvoga do trećeg razreda (1-3) ili za učitelja u primarnom obrazovanju od četvrtoga do šestog razreda (4-6). Obje varijante studija traju svaka po četiri godine, odnosno osam semestara i završetkom ovih studija student će za svaki studij posebno steći 240 ECTS bodova. Za prvu varijantu (1-3) studenti pohađaju sljedeća područja: *nastavni predmeti i didaktika nastavnih predmeta* koji donose ukupno 150 ECTS-a (*Švedski jezik, Jezik kao komunikacijski resurs, Matematika, Engleski jezik, Društveni predmeti, Prirodoslovni predmeti i tehnologija* te dva samostalna projekta), *temeljno znanstveno obrazovanje* koji donosi 60 ECTS-a te *nastavna praksa* koja donosi 30 ECTS-a.³³

³² *Grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn – Studiets oppbygning.* (b.g.). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap. Dostupno na: <https://www.ntnu.no/studier/mglu17/oppbygning>. (23.07.2021.)

³³ *Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3 [Program za učitelja osnovne škole s naglaskom na rad u predškolskom razredu i osnovnoj školi od 1. do 3. razreda].* (b.g.). Göteborgs universitet, Utbildningsvetenskapliga fakulteten [Sveučilište u Göteborgu, Fakultet za obrazovanje]. Dostupno na: <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-01/L2F3G-201215.pdf>. (24.07.2021.)

Ovaj program daje učitelju širok raspon znanja i osposobljava ga da prati razvoj učenika i podučava većinu nastavnih predmeta. Znanje o razvoju vještina čitanja i pisanja te dubinsko znanje matematike za mlađu djecu trebali bi biti bitan dio njihovih vještina. Za drugu varijantu (4-6) studenti pohađaju ova područja: *nastavni predmeti i didaktika nastavnih predmeta* koji donose ukupno 150 ECTS-a (*Švedski jezik, Matematika, Engleski jezik*, jedan nastavni predmet za koji se student želi specijalizirati (*umjetnost, sport i zdravlje, glazba, prirodoslovni predmeti te društveni predmeti*) i dva samostalna projekta), *temeljno znanstveno obrazovanje* koji donosi 60 ECTS-a te *nastavna praksa* koja donosi 30 ECTS-a.³⁴ Uvjeti koji se odnose na široko usmjerenje i dubinsko proučavanje predmeta na ovom studiju su znatno veći, a studenti će steći dobro definiran identitet učitelja usmjerenog na nastavu od četvrtoga do šestog razreda.

Što se tiče obrazovanja učitelja u području glazbe, u većini švedskih programa obrazovanja učitelja od prvoga do trećeg razreda, glazba kao predmetno područje ne može se odabrati niti slušati za nižu razinu osnovne škole. No, primjerice, na Sveučilištu u Uppsali za studij učitelja od prvoga do trećeg razreda postoji obavezan predmet pod nazivom *Umjetnost i glazba* koji donosi 15 ECTS boda (*Glazba* donosi 7,5 ECTS-a). Na tom predmetu studenti uče kako u nastavi stvarati glazbu uz pomoć glasa, instrumenta i digitalnih alata, opisati osnovne metode za slušanje glazbe i pokazati znanje o instrumentima te kako planirati, provoditi i donekle vrednovati pedagoške glazbene aktivnosti u nastavi.³⁵ Na studiju za učitelja primarnog obrazovanja od četvrtoga do šestog razreda sa specijalizacijom u području glazbe, studenti će završetkom ovog studija steći 30 ECTS boda (od ukupno 240 ECTS-a) u području glazbe te će biti osposobljeni za poučavanje glazbe od prvoga do šestog razreda. Na ovom je studiju područje glazbe podijeljeno na dva modula, a svaki modul donosi po 15 ECTS-a. Prvi modul se zove *Kreativne aktivnosti u glazbi* i sadrži elemente koji su važni za nastavu glazbe u školi, a vezani su uz glazbeno izvođenje i učenje te je u odnosu sa školskim dokumentom. Drugi modul se zove *Glazbena izvedba* i sadrži elemente koji su važni za razvoj glazbenog stvaralaštva djece u školi te su u odnosu s drugim stilskim oblicima izražavanja.³⁶

³⁴ *Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6 [Program za učitelja obvezne škole s naglaskom na rad u osnovnoj školi od 4. do 6. razreda]*. (b.g.). Göteborgs universitet, Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Dostupno na: <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-01/L246G-201215.pdf>. (24.07.2021.)

³⁵ *Kursplan för Bild och musik, grundlärare Fk-3 [Nastavni plan za umjetnost i glazbu, predškolski razred i učitelj obvezne škole do 3. razreda]*. (b.g.). Uppsala universitet, Fakulteten för utbildningsvetenskaper [Sveučilište Uppsala, Fakultet odgojnih znanosti]. Dostupno na: <https://www.uu.se/utbildning/utbildningar/selma/kursplan/?kKod=4PE131&lasar=>. (24.07.2021.)

³⁶ *Musik för grundlärare [Glazba za učitelje osnovnih škola]*. (b.g.). Göteborgs universitet, Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Dostupno na: <https://kursplaner.gu.se/pdf/kurs/sv/L6MU11>. (24.07.2021.)

8.3. Finska

Godine 1863. u Finskoj je započeo prvi učiteljski fakultet za učitelje osnovnih škola na finskom jeziku. Od 1974. godine školovanje za učitelja u osnovnim školama postaje dio visokoškolskog sustava u Finskoj. Od 1979. obrazovanje za učitelja primarnog obrazovanja postalo je sveučilišno obrazovanje s kvalifikacijom magistra obrazovanja (Malaty, 2004). Od akademske godine 2005./2006. Finska je započela s primjenom bolonjske strukture u visokoškolskom obrazovanju.

Za izvođenje nastave u primarnom obrazovanju, učitelj mora završiti studij za učitelja primarnog obrazovanja od prvoga do šestog razreda. Ovaj studij je podijeljen na: *preddiplomski studij (kandidaatti)* koji traje tri godine, odnosno šest semestara i završetkom ovog studija student će steći 180 ECTS bodova te *diplomski studij (maisteri)* koji traje dvije godine, odnosno četiri semestara i završetkom ovog studija student će steći 120 ECTS bodova. Dakle, model studiranja je 3 + 2 i završetkom ovoga petogodišnjeg studija student će steći 300 ECTS bodova. Na preddiplomskom studiju se obrazovanje sastoji od sljedećih područja: *osnovni studiji obrazovanja (zajednički i dodatni predmeti)* koji donosi 25 ECTS-a, *predmetni studiji obrazovanja (sadržajni predmeti, metodologija istraživanja, završni rad i nastavna praksa)* koji donosi 38 ECTS-a, *interdisciplinarni školski predmetni studiji*³⁷ (*nastavni predmeti, primijenjeni predmeti i integrirani predmeti*) koji donosi 60 ECTS-a, *ostali zajednički predmeti (opći predmeti te komunikacija i jezik)* koji donosi 20 ECTS-a i *izborni predmeti* (studenti mogu izabrati neke predmete (npr. iz područja humanizma i umjetnosti) ako kasnije žele biti kompetentniji učitelji u nastavi i/ili mogu izabrati cijeli modul jednoga nastavnog područja) koji donosi 37 ECTS-a.³⁸ Na diplomskom studiju se obrazovanje sastoji od ovih područja: *napredni studiji obrazovanja (sadržajni predmeti, metodologija istraživanja, diplomski rad i nastavna praksa)* koji donosi 80 ECTS-a, *ostali zajednički predmeti (komunikacija i jezik)* koji donosi 5 ECTS-a i *ostali izborni predmeti* koji donose 35 ECTS-a.³⁹

Tijekom petogodišnjeg studija za učitelja primarnog obrazovanja, studenti imaju dva obavezna predmeta iz područja glazbe, a to su: *Sadržajni dio glazbe* (pedagogija glazbenih aktivnosti,

³⁷ To su humanistički predmeti (povijest, religija i etika, finska književnost), matematika i znanost, praktični i umjetnički predmeti (vizualne umjetnosti, tekstil i tehnologija, tjelesni odgoj, glazba) te integrativni predmeti.

³⁸ *Luokanopettajan kandidaattiohjelman [Prvostupanjski program za učitelje]*. (b.g.). Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta [Sveučilište Jyväskylä, Pedagoški fakultet]. Dostupno na: <https://www.jyu.fi/ops/fi/edupsy/luokanopettajan-kandidaattiohjelman>. (25.07.2021.)

³⁹ *Luokanopettajan maisteriohjelman [Magistarski program za učitelje]*. (b.g.). Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Dostupno na: <https://www.jyu.fi/ops/fi/edupsy/luokanopettajan-maisteriohjelman>. (25.07.2021.)

glazbenog izražavanja i slušanja; kreativnost i kulturni odgoj; razvoj vlastitih glazbenih vještina i znanja) koji donosi 3 ECTS-a i *Primijenjeni dio glazbe* (oblici glazbene pedagogije, promišljanje o poučavanju i razvoju vlastitih glazbenih vještina i znanja u odnosu na primjenjivo područje) koji donosi 2 ECTS-a.⁴⁰ Ako se učitelj primarnog obrazovanja želi specijalizirati za izvođenje nastave glazbe od prvoga do šestog razreda, može izabrati cijeli glazbeni modul koji ukupno donosi 30 ECTS boda. U ovom modulu se izvode sljedeći predmeti: *Instrumentalne vještine* (osnovne tehnike sviranja klavira i/ili gitare, poznavanje akorda i sviranja melodije, zadaće pratnje na klaviru, razvoj uporabe zvuka i tehnika pjevanja), *Stvaranje glazbe* (osnove i pedagogija sviranja ansambla, upoznavanje s metodama sviranja instrumenata koji pripadaju različitim skupinama instrumenata i pedagoško-organizacijska situacija sviranja ansambla), *Elementi nastave glazbe 1* (proučavanje glazbene teorije, vježbe percepcije i pisanja, vježbe glazbene režije pogodne za pedagošku uporabu, glazbene vježbe, slušanje glazbe), *Elementi nastave glazbe 2* (upoznavanje s tehnologijom glazbenog obrazovanja, zajedničko korištenje klavijature i tehnologije glazbenog obrazovanja, priprema različitog gradiva za učenje), *Osnove dirigiranja zbora i orkestra* (razvoj tehnologije korištenja zvuka i pjevanja; poticanje odjelnog zbora i osnove tehnike) i *Kulture glazbe* (upoznavanje ključnih žanrova, stilskih značajki i izvedbene prakse europske glazbene umjetnosti). Svaki navedeni predmet donosi po 5 ECTS-a.⁴¹ Osim što se može upisati cijeli glazbeni modul, postoji mogućnost da se izaberu određeni glazbeni predmeti po želji studenta.

8.4. Danska

Godine 1818. danska vlada je donijela statut o trogodišnjem općem obrazovanju učitelja na visokom učilištu. Od sedamdesetih godina prošlog stoljeća, Dansko ministarstvo obrazovanja započelo je s premještanjem visokih učilišta na sveučilišta pa je tako i obrazovanje učitelja (koja je bila dijelom specijalne škole) postalo dijelom visokoškolskog obrazovanja. Od 2003. godine dvostrukturni sustav koji se sastoji od prvostupnika i magistra u potpunosti je primijenjen u danski sustav visokoga sveučilišnog obrazovanja (Rasmussen, 2004). Od akademske godine 2006./2007. Danska započinje s primjenom bolonjske strukture u visokom školovanju.

⁴⁰ *Luokanopettajan kandidaattiohjelmä*. (b.g.). Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Dostupno na: <https://www.jyu.fi/ops/fi/edupsy/luokanopettajan-kandidaattiohjelmä>. (25.07.2021.)

⁴¹ *Musiikkikasvatuksen perusopinnot luokanopettajaopiskelijoille [Temeljni predmeti glazbenog obrazovanja za učitelje razredne nastave]*. (b.g.). Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Dostupno na: <https://opinto-opas.jyu.fi/2021/fi/moduuli/omuper/>. (25.07.2021.)

Za poučavanje nastave od prvoga do šestog razreda obavezne škole, učitelj mora imati završen studij za učitelja primarnog obrazovanja. Ovaj studij traje četiri godine, odnosno osam semestara i završetkom ovog studija student će steći ukupno 240 ECTS bodova. Studij se sastoji od sljedeća četiri glavna elementa, a to su: *temeljne kompetencije učitelja* (60-80 ECTS bodova), *glavni predmeti* (120-140 ECTS bodova), *nastavna praksa* (30 ECTS bodova) i *završni rad* (20 ECTS bodova). *Temeljne kompetencije učitelja* dio je obaveznog programa za sve studente i sastoji se od dvije grupe: *pedagogija i učiteljska profesija* (razvija temeljne učiteljske kompetencije studenta koje su potrebne kako bi se učenicima osiguralo učenje, razvoj i dobrobit) i *opće obrazovanje* (priprema studenta za provedbu misije danskoga školskog sustava). *Glavni predmeti* pružaju studentu znanja i vještine specifične za odabrani predmet. Očekuje se da će student biti osposobljen za predavanje tri glavna predmeta, ali da će sa samo dva glavna predmeta imati značajno specijalizirano znanje o odabranim predmetima. Svi glavni predmeti u obrazovnom programu izravno odgovaraju temeljnim predmetima koji se predaju u danskim školama. Studenti biraju tri glavna predmeta među sljedećim mogućnostima: *umjetnost, proučavanje kršćanstva i drugih religija, obrt i dizajn, danski, engleski, matematika, glazba, prirodoslovne znanosti i tehnologija, tjelesni odgoj te društvene znanosti*.⁴² Na početku studija, svaki student mora kao prvi glavni predmet izabrati danski, matematiku ili engleski. Svi glavni predmeti temelje se na specifičnim znanjima predmeta te na didaktici i pedagogiji. Osim toga, svaki od glavnih predmeta uključuje ciljeve specifičnih znanja i vještina koji su usmjereni na uključivanje, informacijsko-komunikacijsku tehnologiju kao nastavno sredstvo, poučavanje dvojezičnih učenika, inovativnost i međuprofesionalnu suradnju.

Jedan od tri glavna predmeta koje student može izabrati je i predmet *glazba*. Na studiju za učitelja primarnog obrazovanja sa specijalizacijom u području glazbe, studenti će završetkom specijalizacije glazbe steći 30 ECTS boda te će biti osposobljeni za poučavanje glazbe od prvoga do šestog razreda. Predmet *glazba* je podijeljen u tri modula, a svaki modul donosi po 10 ECTS boda. Prvi modul je *Glazbeni oblici izražavanja u nastavi i učenju* koji se usredotočuje na razvoj glazbeno-pedagoških i didaktičkih preduvjeta studenta vezanih uz glazbu. Osim toga, radi se s različitim glazbenim oblicima, poput izražavanja tijelom, glasom, instrumentima i drugim izvorima zvuka. Drugi modul je *Upravljanje glazbom, glazbeno učenje i metoda poučavanja* čiji je naglasak na razvijanju studentovih preduvjeta za vođenje i sudjelovanje u

⁴² *Studieordning 2020-2021: Modul- og kursusbeskrivelser [Kurikulum 2020./2021.: Opis modula i predmeta]*. (2020). Københavns Professionshøjskole [Sveučilište u Kopenhagenu]. Dostupno na: <https://www.kp.dk/wp-content/uploads/2020/08/studieordning-lu-kp-del-1-generelle-nationale-bestemmelser-2020-2021.pdf?x65648>. (26.07.2021.)

izvođenju glazbenih aktivnosti, uključujući međusobnu igru, zbor i pjevanje u skupinama i pojedinačno. Također se proučava glazbena teorija i osmišljavaju se događaji namijenjeni različitim ciljnim skupinama. Treći modul je *Glazba i učenje u perspektivi iskustva, tumačenja i komunikacije* u kojem student stječe vještine slušanja glazbe, tumačenja i analize glazbe te razmišljanja o glazbi i glazbenim uvjetima u društvu i kulturnom životu. Uz to, promišlja se o glazbenom učenju i poučavanju, uključujući svrhu i obrazovni zadatak predmeta te ocjenjivanje i uporabu nastavnih sredstava. Osim predmeta *glazba*, studenti se mogu prijaviti na dobrovoljne sate praktične glazbe u kojem će steći iskustvo o tome kako i zašto glazbeno-praktični oblici rada mogu ojačati profesionalni razvoj i formiranje budućeg učitelja.⁴³

8.5. Island

Godine 1892. donesen je prvi propis o obrazovanju učitelja, no tek je 1907. godine donesen je prvi obrazovni zakon o osnivanju učiteljske škole te je godinu dana poslije osnovana prva učiteljska škola u Reykjavíku. Obrazovanje učitelja za učitelje primarnog obrazovanja nadograđeno je na sveučilišnu razinu 1971. godine (Bjarnadóttir, 2008). Od akademske godine 2008./2009. Island slijedi ciljeve bolonjskog procesa u europskome visokom obrazovanju.

Učitelji koji žele poučavati nastavu od prvoga do sedmog razreda, moraju završiti studij za učitelja primarnog obrazovanja od prvoga do sedmog razreda. Ovaj studij je podijeljen na: *preddiplomski studij* koji traje tri godine, odnosno šest semestara i završetkom ovog studija student će steći 180 ECTS bodova te *diplomski studij* koji traje dvije godine, odnosno četiri semestara i završetkom ovog studija student će steći 120 ECTS bodova. Dakle, model studiranja je 3 + 2 i završetkom ovoga petogodišnjeg studija student će steći ukupno 300 ECTS bodova. Tijekom preddiplomskog studija studenti slušaju ova područja: *temeljni predmeti (sociologija, filozofija, psihologija)* koji donosi 20 ECTS-a, *opća pedagogija, nastavni plan i program, nastavne metode* (uključujući i nastavnu praksu) koji donosi 30 ECTS-a, *osnovni školski predmeti (islandski jezik, matematika i četiri ostala osnovna predmeta)* koji donosi 40 ECTS-a, *specijalizacija za školske predmete (islandski jezik, strani jezici, umjetnost i obrt, prirodoslovne znanosti, društvene znanosti, matematika, informacijsko-komunikacijska tehnologija)* ili *specijalizacija za međupredmetna obrazovna područja* koji svaki donosi po 40 ECTS-a, *metodologija istraživanja i vještine učenja* koji donosi 20 ECTS-a, *izborni predmeti* koji donose

⁴³ *Studieordning 2020-2021: Modul- og kursusbeskrivelser.* (2020). Københavns Professionshøjskole. Dostupno na: <https://www.kp.dk/wp-content/uploads/2020/08/studieordning-lu-kp-del-1-generelle-nationale-bestemmelser-2020-2021.pdf?x65648>. (26.07.2021.)

20 ECTS-a i *završni rad* koji donosi 10 ECTS-a.⁴⁴ Tijekom diplomskog studija studenti slušaju ova područja: *temeljni predmet (održivost)* koji donosi 5 ECTS-a, *opća pedagogija, nastavni plan i program, nastavne metode* (uključujući i nastavnu praksu) koji donosi 35 ECTS-a, *obrazovanje mlade školske djece* koji donosi 25 ECTS-a, *metodologija istraživanja* koji donosi 5 ECTS-a, *izborni predmeti* koji donose 20 ECTS-a i *završni rad* koji donosi 30 ECTS-a.⁴⁵

Učitelj koji želi izvoditi nastavu glazbe od prvoga do sedmog razreda, mora završiti studij za učitelja primarnog obrazovanja sa specijalizacijom u području glazbe te će završetkom ove specijalizacije steći 40 ECTS boda. U okviru područja glazbe, studenti će pohađati sljedeće predmete: *Kreativnost i igra kroz glazbu* (integriranje glazbe u obrazovanje, primjenjivanje metode glazbe u nastavi) koji donosi 5 ECTS-a, *Umjetnost stvaranja glazbe* (metode stvaranja melodija i malih glazbenih skladbi, proučavanje oblika i stilova skladanja) koji donosi 5 ECTS-a, *Metode glazbenog obrazovanja u praksi* (poučavanje glazbe u razredu, planiranje nastave za poučavanje glazbe, izgrađivanje vještina i tehnika u poučavanju glazbe) koji donosi 5 ECTS-a, *Metode zasnovane na sviranju u glazbenom obrazovanju* (praktične vježbe, učenje teorije u glazbenom obrazovanju temeljene na kretanju i multimodalnim pristupima) koji donosi 10 ECTS-a, *Praktična pratnja u glazbenom obrazovanju* koji donosi (pjevanje i sviranje klavijatura, gitare i ukulela, učenje osnovnih harmonijskih analiza zajedničke glazbe) 5 ECTS-a, *Glazba u povijesnom smislu* (kako se glazbene tradicije i stilovi formiraju u kontekstu društvenog razvoja, analiziranje bezbroj glazbenih stilova) koji donosi 5 ECTS-a i *Glazbeno obrazovanje u skupinama: teorije i praktične metode* (proučavanje teorije glazbe i praktičnih utjecaja, istraživanje novih metoda poučavanja i učenja glazbe) koji donosi 5 ECTS-a.⁴⁶

⁴⁴ *Grunnskólakennsla yngri barna, B.Ed. [Osnovnoškolsko obrazovanje učitelja za mlađu djecu, prvostupnik obrazovanja].* (b.g.). Háskóli Íslands, Menntavísindasvið [Sveučilište na Islandu, Pedagoški fakultet]. Dostupno na: https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?tab=nam&chapter=namsleid&id=820238_20216&kennsluar=2021. (27.07.2021.)

⁴⁵ *Grunnskólakennsla yngri barna, M.Ed. [Osnovnoškolsko obrazovanje učitelja za mlađu djecu, magistar obrazovanja].* (b.g.). Háskóli Íslands, Menntavísindasvið. Dostupno na: https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?tab=nam&chapter=namsleid&id=820239_20216&kennsluar=2021. (27.07.2021.)

⁴⁶ *Grunnskólakennsla með áherslu á list- og verkgreinar (kjörsvið: tónmennt), B.Ed. [Osnovnoškolsko obrazovanje učitelja s naglaskom na umjetnost i obrt (smjer: glazba), prvostupnik obrazovanja].* (b.g.). Háskóli Íslands, Menntavísindasvið [Sveučilište na Islandu, Pedagoški fakultet]. Dostupno na: https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?tab=nam&chapter=namsleid&id=820221_20216&kennsluar=2021&lina=8850. (27.07.2021.)

9. USPOREDBA NORDIJSKIH ZEMALJA I REPUBLIKE HRVATSKE

U ovome dijelu rada, bit će prikazana usporedba: sustava primarnog obrazovanja, nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju i glazbenog obrazovanja učitelja primarnog obrazovanja u nordijskim zemljama (u daljnjem tekstu: NZ) i Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH). Točnije, usporedit će se: koliko godina traje primarno obrazovanje, je li predmet glazbene kulture samostalan ili u okviru nekog područja, kolika je propisana godišnja satnica glazbene kulture, koji tipovi učitelja izvode nastavu glazbene kulture, koja su nastavna područja prisutna u kurikulumu glazbene kulture, koliko traje studij za učitelja primarnog obrazovanja te koliko je ECTS bodova namijenjeno glazbenim predmetima na učiteljskom studiju.

Prema dobivenim podacima utvrdilo se da primarno obrazovanje u NZ i RH traje između četiri i sedam godina. U tablici 1 prikazano je koliko godina traje primarno obrazovanje u NZ i RH.

Tablica 1. Trajanje primarnog obrazovanja u NZ i RH

4 godine	6 godina	7 godina
Hrvatska	Švedska Finska Danska	Norveška Island

U gotovo svim zemljama predmet glazbene kulture se izvodi kao samostalan predmet, dok se samo na Islandu taj predmet izvodi u okviru područja *umjetnost i obrt*. U tri zemlje nije zakonski propisana godišnja satnica nastave glazbene kulture i tu se daje učitelju sloboda da sam rasporedi satnicu kako želi. U tablici 2 prikazan je broj godišnjih školskih sati u nastavi glazbene kulture u primarnom obrazovanju.

Tablica 2. Broj godišnjih školskih sati u nastavi glazbene kulture u primarnom obrazovanju u NZ i RH

30 sati	35 sati	60 sati	76 sati	152 sata	Nije zakonski propisana godišnja satnica
Danska (6. razred)	Hrvatska	Danska (1. – 5. razreda)	Finska (1. i 2. razred)	Finska (3. – 6. razreda)	Norveška Švedska Island

U većini zemalja nastavu glazbene kulture u primarnom obrazovanju izvode učitelji primarnog obrazovanja koji su se dodatno specijalizirali u području glazbene kulture. U NZ učitelji primarnog obrazovanja specijaliziraju se u tom području kako bi bili kompetentniji u izvođenju nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju. U tablici 3 prikazano je koji tipovi učitelja izvode nastavu glazbene kulture u primarnom obrazovanju.

Tablica 3. *Tipovi učitelja koji izvode nastavu glazbene kulture u primarnom obrazovanju u NZ i RH*

Učitelji primarnog obrazovanja	Učitelji primarnog obrazovanja sa specijalizacijom glazbene kulture	Predmetni učitelji
Hrvatska (1. – 3. razreda) Finska	Norveška Švedska Finska Danska Island	Hrvatska (4. razred)

Što se tiče nastavnih područja u nastavi glazbene kulture, može se uočiti da je u većini proučenih zemalja zastupljen „model aktivnog muziciranja” (sviranje, pjevanje, slušanje, glazbeno stvaralaštvo), odnosno tzv. „kombinirani model” prema kojem su podjednako prisutna sva nastavna područja u predmetu glazbene kulture. U tablici 4 prikazana su nastavna područja prema kurikulumu glazbene kulture u primarnom obrazovanju u NZ i RH.

Tablica 4. *Nastavna područja glazbene kulture u primarnom obrazovanju u NZ i RH*

Zemlja	Nastavna područja glazbene kulture u primarnom obrazovanju
Hrvatska	slušanje i upoznavanje glazbe; izražavanje glazbom i uz glazbu; glazba u kontekstu
Norveška	sviranje i pjevanje; glazbeno stvaralaštvo; doživljaj glazbe; kulturno razumijevanje glazbe
Švedska	sviranje i stvaranje glazbe; glazbeni elementi; kontekst i funkcije glazbe
Finska	zajedničko stvaranje glazbe; glazbene sastavnice; glazba u životu učenika, zajednici i društvu; glazbena djela (repertoar)
Danska	glazbene vještine; glazbeno stvaralaštvo; razumijevanje glazbe
Island	slušanje; stvaranje; izvedba

Da bi se učitelji primarnog obrazovanja kvalificirali za poučavanje nastavnih predmeta u primarnom obrazovanju, moraju završiti studij za učitelja primarnog obrazovanja. Iz analiziranih prikaza obrazovanja učitelja primarnog obrazovanja u NZ i RH, može se uočiti da se studijski programi odvijaju u trajanju od četiri (preddiplomski studij) do pet (preddiplomski i diplomski studij) godina. Svi su studijski programi usklađeni s ciljevima Bolonjske deklaracije, što znači da će studenti završetkom studija za učitelja primarnog obrazovanja ostvariti između 240 i 300 ECTS bodova. U tablici 5 prikazano je trajanje studijskog programa i ostvareni ECTS bodovi završetkom studija za učitelja primarnog obrazovanja u NZ i RH.

Tablica 5. *Trajanje studija i ostvareni ECTS bodovi za učitelja primarnog obrazovanja u NZ i RH*

Preddiplomski i diplomski studij, 3 + 2 godine (180 + 120 ECTS-a)	Preddiplomski studij, 4 godine (240 ECTS-a)	Integrirani preddiplomski i diplomski studij, 5 godina (300 ECTS-a)
Finska	Švedska	Hrvatska
Island	Danska	Norveška

Učitelj koji želi izvoditi nastavu glazbene kulture u primarnom obrazovanju mora odslušati glazbene predmete u sklopu studija za učitelja primarnog obrazovanja. U RH su to obavezni predmeti nakon kojeg će biti osposobljen izvoditi glazbenu kulturu od prvoga do trećeg razreda, a u Finskoj do šestog razreda primarnog obrazovanja, dok u NZ postoji specijalizacija učitelja primarnog obrazovanja za izvođenje nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju. Broj ECTS bodova u glazbenim predmetima se proteže od 5 do čak 120 ECTS bodova. U tablici 6 prikazan je broj ECTS bodova kojom će student steći nakon što odsluša predmete iz područja glazbene kulture za učitelja primarnog obrazovanja.

Tablica 6. *Broj ECTS bodova iz glazbenih predmeta za učitelja primarnog obrazovanja u NZ i RH*

5 ECTS-a	19 ECTS-a	30 ECTS-a	40 ECTS-a	120 ECTS-a
Finska (bez specijalizacije)	Hrvatska (bez specijalizacije)	Švedska Finska Danska (sve tri zemlje sa specijalizacijom)	Island (sa specijalizacijom)	Norveška (sa specijalizacijom)

10. ZAKLJUČAK

Cilj ovoga rada je bilo prikazati i napraviti usporedbu nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju u nordijskim zemljama (Norveška, Švedska, Finska, Danska i Island) i Republici Hrvatskoj. Primarno obrazovanje u nordijskim zemljama i Republici Hrvatskoj traje između četiri i sedam godina. U gotovo svim zemljama predmet glazbene kulture se izvodi kao samostalan predmet, tj. nije u okviru nekoga većeg područja. Propisana godišnja satnica glazbene kulture u primarnom obrazovanju su u većini zemalja usklađeni s ciljevima i zadacima nastave, no u nekim zemljama bi se taj broj sati trebao povećati kako bi se učenicima omogućila čim uspješnija i zanimljivija nastava glazbene kulture. Zajednička područja koja su zastupljena u nastavi glazbene kulture su: pjevanje, sviranje, slušanje i glazbeno stvaralaštvo. Sva navedena područja se u nastavi izvode prema tzv. „modelu aktivnog muziciranja” ili „kombiniranom modelu” u kojem su podjednako prisutna sva područja u nastavi glazbene kulture (Šulentić Begić i Begić, 2014). Kombiniranjem ovih područja u nastavi glazbene kulture postigli bi se značajniji rezultati samo kada bi se povećao broj školskih sati na godišnjoj razini. Stoga je pohvalno što u pojedinim zemljama ne ograničavaju učitelje da provode nastavu glazbe samo na jedan sat tjedno već daju mogućnost da samostalno organiziraju satnicu za provođenje nastave glazbe. Nastavu glazbene kulture u primarnom obrazovanju izvode tri tipova učitelja: učitelji primarnog obrazovanja koji izvode nastavu iz većina predmeta, učitelji primarnog obrazovanja sa specijalizacijom u području glazbene kulture i predmetni učitelji glazbene kulture. Analizirajući studijske programe za učitelja primarnog obrazovanja, zaključuje se da završetkom studija učitelji u Hrvatskoj i Finskoj stječu glazbeno obrazovanje koje bi trebalo biti dostatno za izvođenje nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju, ali oni se često osjećaju nedovoljno osposobljenima. No, u nordijskim zemljama, budući učitelji imaju mogućnost završiti specijalizaciju u području glazbe te tako biti bolje kvalificirani u poučavanju nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju (Šulentić Begić i Begić, 2014). Dodatno obrazovanje u području glazbe daje budućem učitelju više samopouzdanja i jače glazbene vještine u izvođenju nastave glazbene kulture novim generacijama (Šulentić Begić, 2013).

11. LITERATURA

1. Bamford, A. (2009). *Arts and Cultural Education in Iceland*. Ministry of Education, Science and Culture, Iceland. Dostupno na: https://www.stjornarradid.is/media/menntamalaraduneyti-media/media/ritogskyrslur/arts_and_culture_anne_bamford.pdf. (20.07.2021.)
2. Bamford, A. (2012). *Arts and Cultural Education in Norway 2010/2011*. The Norwegian Centre for Arts and Cultural Education. Dostupno na: <https://kunstkultursenteret.no/wp-content/uploads/2019/01/Arts-and-Cultural-Education-in-Norway-2010-2011.pdf>. (16.07.2021.)
3. Bjarnadóttir, K. (2008). *Mathematics teacher knowledge in Iceland: historical and contemporary perspective*, str. 1–8. Dostupno na: https://skemman.is/bitstream/1946/7778/1/E7_Bjarnadottir.pdf. (27.07.2021.)
4. *Curriculum for music*. (2006). Utdanningsdirektoratet [Uprava za obrazovanje]. Dostupno na: <http://data.udir.no/kl06/MUS1-01.pdf?lang=http://data.udir.no/kl06/eng>. (16.07.2021.)
5. *Curriculum for the Compulsory School, Preschool Class and School-age Educare*. (2018). Skolverket [Nacionalna agencija za obrazovanje]. Dostupno na: <https://www.skolverket.se/getFile?file=3984>. (17.07.2021.)
6. *Denmark: Organisation of Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-single-structure-education-8_en. (6.07.2021.)
7. *Denmark: Teaching and Learning in Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education-8_en. (6.07.2021.)
8. *Fag- og timefordeling og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet Udir-1-2021 [Raspodjela predmeta i sati te struktura ponude za Promicanje znanja Udir-1-2021]*. (2021). Utdanningsdirektoratet [Uprava za obrazovanje]. Dostupno na: <https://sokeresultat.udir.no/finn-lareplan.html>. (3.07.2021.)
9. *Finland: Organisation of Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-single-structure-education-11_en. (5.07.2021.)
10. *Finland: Teaching and Learning in Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education-11_en. (5.07.2021.)

policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education-11_en.
(5.07.2021.)

11. Georgii-Hemming, E. i Westvall, M. (2010). Music education – a personal matter? Examining the current discourses of music education in Sweden. *British Journal of Music Education*, 27(1), str. 21–33. Dostupno na: <https://doi.org/10.1017/S0265051709990179>. (17.07.2021.)
12. *Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6 [Program za učitelja obvezne šole s naglaskom na rad u osnovnoj školi od 4. do 6. razreda]*. (b.g.). Göteborgs universitet, Utbildningsvetenskapliga fakulteten [Sveučilište u Göteborgu, Fakultet za obrazovanje]. Dostupno na: <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-01/L246G-201215.pdf>. (24.07.2021.)
13. *Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3 [Program za učitelja osnovne šole s naglaskom na rad u predškolskom razredu i osnovnoj školi od 1. do 3. razreda]*. (b.g.). Göteborgs universitet, Utbildningsvetenskapliga fakulteten [Sveučilište u Göteborgu, Fakultet za obrazovanje]. Dostupno na: <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-01/L2F3G-201215.pdf>. (24.07.2021.)
14. *Grunnskólakennsla með áherslu á list- og verkgreinar (kjörsvið: tónmennt)*, B.Ed. [Osnovnoškolsko obrazovanje učitelja s naglaskom na umjetnost i obrt (smjer: glazba), prvostupnik obrazovanja]. (b.g.). Háskóli Íslands, Menntavísindasvið [Sveučilište na Islandu, Pedagoški fakultet]. Dostupno na: https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?tab=nam&chapter=namsleid&id=820221_20216&kennsluar=2021&lina=8850. (27.07.2021.)
15. *Grunnskólakennsla yngri barna, B.Ed.* [Osnovnoškolsko obrazovanje učitelja za mlađu djecu, prvostupnik obrazovanja]. (b.g.). Háskóli Íslands, Menntavísindasvið [Sveučilište na Islandu, Pedagoški fakultet]. Dostupno na: https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?tab=nam&chapter=namsleid&id=820238_20216&kennsluar=2021. (27.07.2021.)
16. *Grunnskólakennsla yngri barna, M.Ed.* [Osnovnoškolsko obrazovanje učitelja za mlađu djecu, magistar obrazovanja]. (b.g.). Háskóli Íslands, Menntavísindasvið [Sveučilište na Islandu, Pedagoški fakultet]. Dostupno na: https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?tab=nam&chapter=namsleid&id=820239_20216&kennsluar=2021. (27.07.2021.)

17. *Grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn – Studiets oppbygning* [Obrazovanje učitelja u osnovnoj školi od 1. do 7. razreda – struktura studija]. (b.g.). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap [Norveško sveučilište znanosti i tehnologije, Fakultet društvenih i odgojnih znanosti]. Dostupno na: <https://www.ntnu.no/studier/mglu17/oppbygning>. (23.07.2021.)
18. Hjartarson, S. (2019). *Music education in compulsory schools in Iceland – a look into the past, the present and a glimpse of a possible future*. Utrecht: Utrecht University, Faculty of Humanities (Master thesis). Dostupno na: <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/384744>. (20.07.2021.)
19. Holst, F. i Bechmann, S. (2010). Musik i folkeskolen – Status og perspektiver [Glazba u obveznoj školi – status i perspektive]. U: Nielsen, F. V. (Ur.), *Musikfaget i undervisning og uddannelse: Status og perspektiv 2010* [Predmet glazbe u nastavi i obrazovanju: status i perspektiva 2010], (str. 25–51). Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet. Musikpædagogiske Studier [Danska pedagoška sveučilišna škola, Sveučilište Aarhus. Glazbeno-pedagoške studije]. Dostupno na: https://dmpf.dk/media/4750/statusrapport_final.pdf. (19.07.2021.)
20. Hrvatska enciklopedija: mrežno izdanje. *obrazovanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44619>. (1.07.2021.)
21. *Hrvatska: Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje*. (b.g.). Europska komisija (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-1_hr. (2.07.2021.)
22. *Hrvatska: Poučavanje i učenje u osnovnoj školi*. (b.g.). Europska komisija (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education-1_hr. (2.07.2021.)
23. *Hrvatska: Ustroj osnovnoškolskih programa*. (b.g.). Europska komisija (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-single-structure-education-1_hr. (2.07.2021.)
24. *Iceland: Organisation of Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-single-structure-education-14_en. (7.07.2021.)
25. *Iceland: Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education)*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na:

- https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-14_en. (7.07.2021.)
26. *Iceland: Teaching and Learning in Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education-14_en. (7.07.2021.)
27. *Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij – Učiteljski studij*. (b.g.). Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Dostupno na: <https://www.ufzg.unizg.hr/programi/uciteljski/>. (22.07.2021.)
28. *International Standard Classification of Education (ISCED)*. (b.g.). Eurostat Statistics Explained. Dostupno na: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED)). (1.07.2021.)
29. *International Standard Classification of Education ISCED 2011*. (2012). UNESCO Institute for Statistics. Dostupno na: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>. (1.07.2021.)
30. *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*. (2019). Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Dostupno na: https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/GKKGU_kurikulum.pdf. (15.07.2021.)
31. *Kursplan för Bild och musik, grundlärare Fk-3 [Nastavni plan za umjetnost i glazbu, predškolski razred i učitelj obvezne škole do 3. razreda]*. (b.g.). Uppsala universitet, Fakulteten för utbildningsvetenskaper [Sveučilište Uppsala, Fakultet odgojnih znanosti]. Dostupno na: <https://www.uu.se/utbildning/utbildningar/selma/kursplan/?kKod=4PE131&lasar=>. (24.07.2021.)
32. *Læreplan i musikk [Nastavni plan i program za predmet glazbe]*. (2020). Utdanningsdirektoratet [Uprava za obrazovanje]. Dostupno na: <https://data.udir.no/k106/v201906/laereplaner-lk20/MUS01-02.pdf?lang=nob>. (16.07.2021.)
33. Letts, R. (2014). *Primary School Music Education in Finland*. Dostupno na: <https://www.musicinaustralia.org.au/primary-school-music-education-in-finland/>. (18.07.2021.)

34. *Luokanopettajan kandidaattiohjelma [Prvostupanjski program za učitelje]*. (b.g.). Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta [Sveučilište Jyväskylä, Pedagoški fakultet]. Dostupno na: <https://www.jyu.fi/ops/fi/edupsy/luokanopettajan-kandidaattiohjelma>. (25.07.2021.)
35. *Luokanopettajan maisteriohjelma [Magistarski program za učitelje]*. (b.g.). Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta [Sveučilište Jyväskylä, Pedagoški fakultet]. Dostupno na: <https://www.jyu.fi/ops/fi/edupsy/luokanopettajan-maisteriohjelma>. (25.07.2021.)
36. Malaty, G. (2004). Mathematics teacher training in Finland. U: Burghes, D. (Ur.), *Series of International Monographs on Mathematics Teaching Worldwide*, (str. 83–105). Müszaki Könyvkiadó [Tehničko izdavaštvo], A WoltersKluwer Company and the University of Exeter, Centre for Innovation in Mathematics Teaching. Dostupno na: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.474.9985&rep=rep1&type=pdf>. (25.07.2021.)
37. Matijević, M. (2006). Ocjenjivanje u finskoj obveznoj školi. *Odgojne znanosti*, 8(2 (12)), str. 469–495. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22430>. (5.07.2021.)
38. McNess, E. (2009). Danish values, foundations of the Folkeskole. *Revue internationale d'études de Sèvres [Međunarodni pregled studija u Sèvresu]*, 50, str. 99–111. Dostupno na: <https://research-information.bris.ac.uk/en/publications/danish-values-the-foundation-of-the-folkeskole>. (6.07.2021.)
39. *Metodologija nacionalne standardne klasifikacije obrazovanja*. (2001). Državni zavod za statistiku, Republika Hrvatska. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2001_11_105_1734.html. (1.07.2021.)
40. *Music Teacher Training: Croatia*. (b.g.). European Association for Music in Schools. Dostupno na: <https://eas-music.org/croatia/music-teacher-training-hr/>. (22.07.2021.)
41. *Musiikkikasvatuksen perusopinnot luokanopettajaopiskelijoille [Temeljni predmeti glazbenog obrazovanja za učitelje razredne nastave]*. (b.g.). Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta [Sveučilište Jyväskylä, Pedagoški fakultet]. Dostupno na: <https://opinto-opas.jyu.fi/2021/fi/moduuli/omuper/>. (25.07.2021.)
42. *Musik – Fælles Mål [Glazba – zajednički ciljevi]*. (2019). Børne- og Undervisningsministeriet [Ministarstvo djece i obrazovanja]. Dostupno na: https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_F%C3%A6llesM%C3%A5l_Musik.pdf. (19.07.2021.)

43. *Musik – Læseplan [Glazba – kurikulum]*. (2019). Børne- og Undervisningsministeriet [Ministarstvo djece i obrazovanja]. Dostupno na: https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_1%C3%A6seplan_Musik_2020.pdf. (19.07.2021.)
44. *Musik för grundlärare [Glazba za učitelje osnovnih škola]*. (b.g.). Göteborgs universitet, Utbildningsvetenskapliga fakulteten [Sveučilište u Göteborgu, Fakultet za obrazovanje]. Dostupno na: <https://kursplaner.gu.se/pdf/kurs/sv/L6MU11>. (24.07.2021.)
45. *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. (2006). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Republika Hrvatska. Dostupno na: <https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/129167.pdf>. (15.07.2021.)
46. *National Core Curriculum for Basic Education*. (2016). Finnish National Board of Education. Dostupno na: <https://kosovo.finnish.school/wp-content/uploads/2020/11/Basic-Education-Grades-1-9.pdf>. (18.07.2021.)
47. *Norway: Organisation of Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-single-structure-education-20_en. (3.07.2021.)
48. *Norway: Preprimary & Primary Education*. (b.g.). Education State University Encyclopedia. Dostupno na: <https://education.stateuniversity.com/pages/1124/Norway-PREPRIMARY-PRIMARY-EDUCATION.html>. (3.07.2021.)
49. *Norway: Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education)*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-20_en. (3.07.2021.)
50. *Norway: Teaching and Learning in Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education-20_en. (3.07.2021.)
51. *Norway: Teaching Profession*. (b.g.). Education State University Encyclopedia. Dostupno na: <https://education.stateuniversity.com/pages/1129/Norway-TEACHING-PROFESSION.html>. (23.07.2021.)
52. Orešić, D., Tišma, I., Vuk, R. i Bujan A. (2020). *Gea 3 – udžbenik geografije u sedmom razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

53. Pedersen, P. K. (2011). *'Rhythmic Music' in Danish Music Education*, str. 1–15. Dostupno na: <https://ir.lib.uwo.ca/lme/May30/Program/11/>. (19.07.2021.)
54. Persson, B. (2010). Teacher education for inclusion country report – Sweden. *TE4I Country Report – Sweden*, str. 1–23. Dostupno na: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:883867/FULLTEXT01.pdf>. (24.07.2021.)
55. Rasmussen, P. (2004). Towards flexible differentiation in higher education? Recent changes in Danish higher education. U: Fägerlind, I. i Strömqvist, G. (Ur.), *Reforming higher education in the Nordic countries – studies of change in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden*, (str. 55–87). International Institute for Educational Planning, UNESCO. Dostupno na: <https://notendur.hi.is/jtj/greinar/JTJ%202994%20Nordic%20education%20jtj.pdf>. (26.07.2021.)
56. Ruismäki, H. i Ruokonen, I. (2006). Roots, current trends and future challenges in Finnish school music education. *Challenges and visions in school music education: focusing on Finnish, Estonian, Latvian and Lithuanian music education realities*, 100, str. 31–76. Dostupno na: [https://www.mv.helsinki.fi/home/hruismak/julkaisut_files/HeikkiInkeri\[12kieliok\]2.pdf](https://www.mv.helsinki.fi/home/hruismak/julkaisut_files/HeikkiInkeri[12kieliok]2.pdf). (18.07.2021.)
57. Sjöberg, L. (2019). The Swedish primary teacher education programme: at the crossroads between two education programme traditions. *Education Inquiry*, 10(2), str. 116–133. Dostupno na: <https://doi.org/10.1080/20004508.2018.1492845>. (4.07.2021.)
58. *Struktura europskih obrazovnih sustava 2019./2020.: Shematski dijagrami*. (2019). Europska komisija (EACEA) Eurydice. Eurydice – Činjenice i brojke. Luxembourg – Ured za publikacije Europske unije. Dostupno na: https://www.eurydice.hr/cms_files/publications/hr-educational-structures-2019-20-final.pdf. (1.07.2021.)
59. *Studieordning 2020-2021: Modul- og kursusbeskrivelser [Kurikulum 2020./2021.: Opis modula i predmeta]*. (2020). Københavns Professionshøjskole [Sveučilište u Kopenhagenu]. Dostupno na: <https://www.kp.dk/wp-content/uploads/2020/08/studieordning-lu-kp-del-1-generelle-nationale-bestemmelser-2020-2021.pdf?x65648>. (26.07.2021.)
60. Svalina, V. (2015). *Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti. Dostupno na:

https://www.academia.edu/12245782/Kurikulum_nastave_glazbene_kulture_i_kompetencije_u%C4%8Ditelja_za_pou%C4%8Davanje_glazbe_Music_Curriculum_and_Teachers_Compences_for_Teaching_Music. (15.07.2021.)

61. *Sweden: Organisation of Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-single-structure-education-36_en. (4.07.2021.)
62. *Sweden: Organisation of the Education System and of its Structure*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-80_en. (4.07.2021.)
63. *Sweden: Teaching and Learning in Single Structure Education*. (b.g.). European Commission (Eurydice). Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education-36_en. (4.07.2021.)
64. Šulentić Begić, J. (2013). *Razvoj kompetencija studenata za poučavanje glazbe na učiteljskom studiju*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Doktorska disertacija. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/622391>. (22.07.2021.)
65. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2014). Glazbena naobrazba učitelja primarnog obrazovanja u europskim državama. U: Prskalo, I., Jurčević Lozančić, A. i Braičić, Z. (Ur.) *Suvremeni izazovi teorije i prakse odgoja i obrazovanja* (str. 258–294). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/699207>. (14.07.2021.)
66. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2014). Nastava glazbe u primarnom obrazovanju u europskim državama. *Metodički ogledi*, 21(1), str. 23–45. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/129796>. (14.07.2021.)
67. *The Educational System in Iceland*. (2002). Ministry of Education, Science and Culture, Iceland. Dostupno na: <https://brunnur.stjr.is/mrn/utgafuskra/utgafa.nsf/xsp/.ibmmodres/domino/OpenAttachment/mrn/utgafuskra/utgafa.nsf/F550B9C4E04B53BE002576F00058D80B/Attachment/skolenska.pdf>. (7.07.2021.)
68. *The Icelandic national curriculum guide for compulsory schools – with Subjects Areas*. (2014). Ministry of Education, Science and Culture, Iceland. Dostupno na: https://www.government.is/library/01-Ministries/Ministry-of-Education/Curriculum/adalnrsk_greinask_ens_2014.pdf. (20.07.2021.)

69. *The Norwegian Education Mirror*. (2019). Utdanningsdirektoratet [Uprava za obrazovanje]. Dostupno na: <https://www.udir.no/in-english/education-mirror-2019/compulsory-education--facts-and-learning-outcomes/>. (3.07.2021.)
70. *Timetal (minimumstimetal og vejledende timetal) for fagene i folkeskolen – skoleåret 2020/2021 [Broj sati (minimalni broj sati i okvirni broj sati) za predmete u osnovnoj i nižoj srednjoj školi – školska godina 2020./2021.]*. (2020). Børne- og Undervisningsministeriet [Ministarstvo djece i obrazovanja]. Dostupno na: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/folke/pdf20/jan/200117-timetalsoversigt-20-21-ua.pdf>. (19.07.2021.)
71. *Vodič kroz Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovnu školu*. (2005). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Republika Hrvatska. Dostupno na: <http://hud.hr/wp-content/uploads/sites/168/2014/11/vodic-kroz-hnos.pdf>. (15.07.2021.)

PRILOZI

Tablica 1. <i>Trajanje primarnog obrazovanja u NZ i RH</i>	42
Tablica 2. <i>Broj godišnjih školskih sati u nastavi glazbene kulture u primarnom obrazovanju u NZ i RH</i>	42
Tablica 3. <i>Tipovi učitelja koji izvode nastavu glazbene kulture u primarnom obrazovanju u NZ i RH</i>	43
Tablica 4. <i>Nastavna područja glazbene kulture u primarnom obrazovanja u NZ i RH</i>	43
Tablica 5. <i>Trajanje studija i ostvareni ECTS bodovi za učitelja primarnog obrazovanja u NZ i RH</i>	44
Tablica 6. <i>Broj ECTS bodova iz glazbenih predmeta za učitelja primarnog obrazovanja u NZ i RH</i>	44

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)